

Óbudai Egyetem Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar
Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központ

Szakdolgozat

**OE-KVK-TMPK
2021**

**Hallgató neve: Béresné Bodó Noémi
Hallgató törzskönyvi száma**

T009548/FI12904/K

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

Óbudai Egyetem
Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar
Trefort Ágoston Mérnökpedagógiai Központ

SZAKDOLGOZAT FELADATLAP

Hallgató neve: Béresné Bodó Noémi

Szaktervezési száma: SZD21083114144291

Törzskönyvi száma: T009548/FI12904/K

Neptun kódja: [REDACTED]

Szak: közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga

Specializáció:

A dolgozat címe: Változások a szakképzésben vezetői szemmel

A dolgozat címe angolul: Changes in the vocational training with through the eyes of a manager

A feladat részletezése:

1. Bevezetés
2. A szakképzés törekvései
3. Empirikus kutatás a szakképzés változásairól (interjúk intézményvezetőkkel)
4. Eredmények elemzése, konklúzió

Intézményi konzulens neve: Dr. Holik Ildikó Katalin

A kiadott téma elévülési határideje: 2022. május 15.

Beadási határidő: 2021. 12. 15.

A szaktervezési: Nem titkos.

Kiadva: Budapest, 2021. 11. 02.

Dr. [Signature]
Intézetigazgató

A dolgozatot beadásra alkalmasnak találom:

.....
belső konzulens

.....
külső konzulens

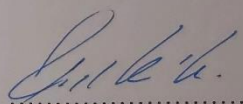
ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

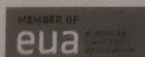
KANDÓ KÁLMÁN VILLAMOSMÉRNÖKI KAR
TREFORT ÁGOSTON MÉRNÖKPEDAGÓGIAI KÖZPONT

HALLGATÓI NYILATKOZAT

Alulírott hallgató kijelentem, hogy a szakdolgozat saját munkám eredménye, a felhasznált szakirodalmat és eszközöket azonosíthatóan közöltem. Az elkészült szakdolgozatban található eredményeket az egyetem és a feladatot kiíró intézmény saját céljára térítés nélkül felhasználhatja, a titkosításra vonatkozó esetleges megkötések mellett.

Budapest, 2021. november 30.

.....
hallgató aláírása

1081 Budapest
Népszínház u. 8.

+36 1 666-53895555079

simonics.istvan@tmpk.uni-obuda.hu
www.uni-obuda.hu

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
1. A szakképzés története Magyarországon	4
2.A szakképzés törekvései	15
2.1. TISZK	18
2.2. KLIK, NGM, Szakképzési centrumok	21
2.3. Szakképzés 4.0	24
3. Empirikus kutatás (interjú intézményvezetőkkel)	27
3.1. Interjú Bertalan Zsolttal	29
3.2. Interjú Hudacsek Lászlónéval	33
3.3. Interjú Baranyiné C. Veress Annával	36
3.4. Interjú Gál-Berey Csillával	38
4.Eredmények	41
Összegzés	44
Summary	46
Irodalomjegyzék	47
Intézményvezetői interjúk átiratai	50

Bevezetés

Az utóbbi néhány évtizedben megszámlálhatatlan újítás, változtatás, törekvés mutatkozott a szakképzés jobbítására, megújítására. A kitűzött célok nyomot hagytak az egyes módszertanokban, tanmenetekben, tantervekben, de valóban pozitív fejlesztések voltak vagy jobb lenne elfelejteni néhányukat?

Erre a kérdésre keresem a választ a szakképzés történetének áttekintése során, segítséget kérve néhány olyan intézményvezetőtől, akik nemcsak, hogy átértékelték, részesei voltak ezeknek az újításoknak, de mint a Petrik Lajos Két Tanítási Nyelvű Technikum igazgatói bevezették az aktuális reformokat.

Jómagam több mint húsz éve tanítok a szakképzésben, főleg közoktatásos osztályokban, de pályám során tanítottam technikus hallgatókat nappali és esti tagozaton, valamint érettségire készítettem fel felnőtteket. A két évtized alatt alkalmazkodtam a változtatásokhoz, bár nem mindig értettem velük egyet, próbáltuk kollégáimmal a maximumot kihozni egy-egy reform kapcsán, amely mindennapi életünket érintette. Belefutottunk a hibába, hogy néha azt sem tudtuk éppen most mi a pontos megnevezése az iskolánknak, jöttek TISZK-ek, szakképzési centrumok, voltunk szakközépiskola, szakgimnázium és végül technikum. Rájöttünk, hogy a név a legkevesebb, de a mögöttes munka, amely a változások, szabályozások során történtek mérhetetlen. Tanévről tanévre kellett megújulnunk, alkalmazkodnunk, újabb és újabb tanterveket írunk, néha meggyőződésünk ellenére, hiszen nem mindig láttuk pontosan mit is szeretnének elérni az oktatáspolitikai döntéshozói.

Évfolyamonként tanítottunk más és más tantárgyakat, igazodva az éppen aktuális irányzathoz. Fontosnak tartom, hogy megismerjük a hátteret, mit miért csináltak, mik voltak a konkrét célok és hogy ez hogyan hatott az intézményvezetőkre.

1.A szakképzés története Magyarországon

Az fejezetem célja, hogy bemutassa hogyan kezdődött hazánkban a szakképzés, melyek voltak a mérföldkövek és most hol tartunk.

A szakképzés intézményrendszere 1844-ben, a reformkor idején jött létre, Ipartanodák létesítésével, amelyek 1846-ban kezdték meg működésüket. Tagozataik közé tartozott a kereskedelmi, mezőgazdasági, valamint ipari képzés is.

1884-ben törvény szabályozta a tanonciskolák létrehozását, amelynek értelmében a városok, községek feladata volt a szervezés. Kötelességük volt tanonciskolát alapítani amennyiben minimum 50 tanonc jelentkezett egy intézménybe.

-A közvetlen ellenőrzést a kerületi tanfelügyelő, a fő felügyeletet pedig a fölművelésügyi, kereskedelem ügyi és az ipari miniszterek látták el az iparhatóságokkal egyetemben.

-A tanítás ideje heti 8 óra volt, mindhárom területen egységes elméleti képzést írtak elő. (Zsoldos, 2016)

1902-ben a nagyvállalatok saját képzéseket indítottak (MÁV, Ganz) és a városi iskolákat is szakirányúvá szervezték.

Forrás:

http://okt.ektf.hu/data/forgos/file/tananyag/nadasi/422_az_ipari_szakoktats_s_a_tanonckpzs_kezdet_e_s_kiteljesedse.html

2. ábra: Magyarországi iskolarendszer 1961-ben

1985-ben újra bevezették a technikus képzést, amelynek során négy év alatt megszerezhették a diákok az érettségit, majd az ötödik év speciális szakmai képzése és a képesítő vizsga letétele után technikusi oklevelet kaptak.

Az oktatási törvény 1990-ben történt módosításával megszüntették a közoktatás állami monopóliumát és a kommunista pártirányítást. 1992-ben regionális oktatási központok jöttek létre, amelyeknek feladata meghatározni és kielégíteni a térség képzési kívánalmait. A szakképzés céljaként deklarálták, hogy egy olyan szakképzési rendszer alakuljon ki, amely rugalmas és differenciált, valamint alkalmazkodjon a társadalmi folyamatokhoz, a nemzetgazdasági követelményekhez és a munkaerőpiac

igényeihez. Moduláris szerkezetű képzéseket hoztak létre, amelyek segítették a felnőttképzést, illeszkedve a korábban elsajátított tanulmányokhoz. (Vörös, 2014)

A rendszerváltást követő első reform az 1993. évi LXXIX. törvényben jelent meg, amely a szakképzést 2+2 évfolyamos modellben határozta meg. A törvény értelmében a diákokat a tankötelezettségi kor megszűnése után készítették fel a szakmai vizsgára, a 9-10. évfolyamon nem tanítottak szakmát. Ez azt jelentette, hogy az általános iskola még két évvel meghosszabodott és ezután nyújtottak segítséget a munkába álláshoz szükséges szakiskolai ismeretek megszerzéséhez.

A szakközépiskolákban a 9-12. évfolyamot kibővíthették az intézmények egy 13. évfolyammal is, amely szakirányú nyelvi vagy szakirányú képzést nyújtó osztályok voltak szervezhetők. Ezen iskolák célja az érettségi megszerzése mellett, a felsőfokú tanulmányok megkezdésére való felkészítés volt. A szakközépiskola az utolsó évfolyamon vagy az érettségi megszerzését követő évben készítette fel a szakmai vizsgára.

Az 1993-as év fontos a tartalomszabályozás tekintetében is, a korábbi szakmai jegyzékeket felváltotta az egységes Országos Képzési Jegyzék (OKJ). Az iskolarendszerű képzéshez igazodva a 10. vagy 12. évfolyam elvégzése után lehetett megkezdeni a szakmák elsajátítását, a szakmák többsége a felnőttképzésben is elérhetővé vált. Nagy segítséget jelentett ez a képzési forma a rendszerváltást követő gazdasági átalakulásban és a munkanélküliség csökkentésében. (Palotás, 2018)

A szakközépiskolákat érintette egy másik projekt is, amely 1991-ben indult és 1996-ban már be is fejeződött, a világbanki modell. Az új képzési modell a specifikációkat szerette volna szélesíteni, az eszközök fejlesztését célozta meg, ez tette igen vonzóvá az iskolák számára. Intézményenként 200-300.000 dolláros finanszírozást biztosított a program, a magyarországi gazdasági helyzet nem tett lehetővé más anyagi forrást a szakközépiskoláknak eszközfejlesztésre. Alapvetően a képzés szerkezetét

alakította át, meghosszabbítva a képzési időt és nagyobb hangsúlyt fektetett a korszerűbb ismeretátadásra és a technikai fejlesztésre. Az új tantervek elkészítésének határideje nagyon szoros volt ezért az azonos szakmacsoportban tanító pedagógusok közötti együttműködés elengedhetetlen volt. (Liskó, 2001) Továbbképzéseken sajátíthatták el az új módszertant, amelyek külföldi tanfolyamokat is jelentettek. Újdonság volt, hogy a közismereti tantárgyak tananyagát gimnáziumi színvonalra emeljék, valamint az idegennyelv elsajátítását is fontosnak tartották, emelt óraszámot biztosítva. A képzés lezárulta után felmérések megállapították, hogy a világbanki modell nyertesei a tanuló lettek, hiszen mind közismereti tantárgyakban mind idegennyelvi tudásuk nagy mértékben fejlődött. (Tót, 2017)

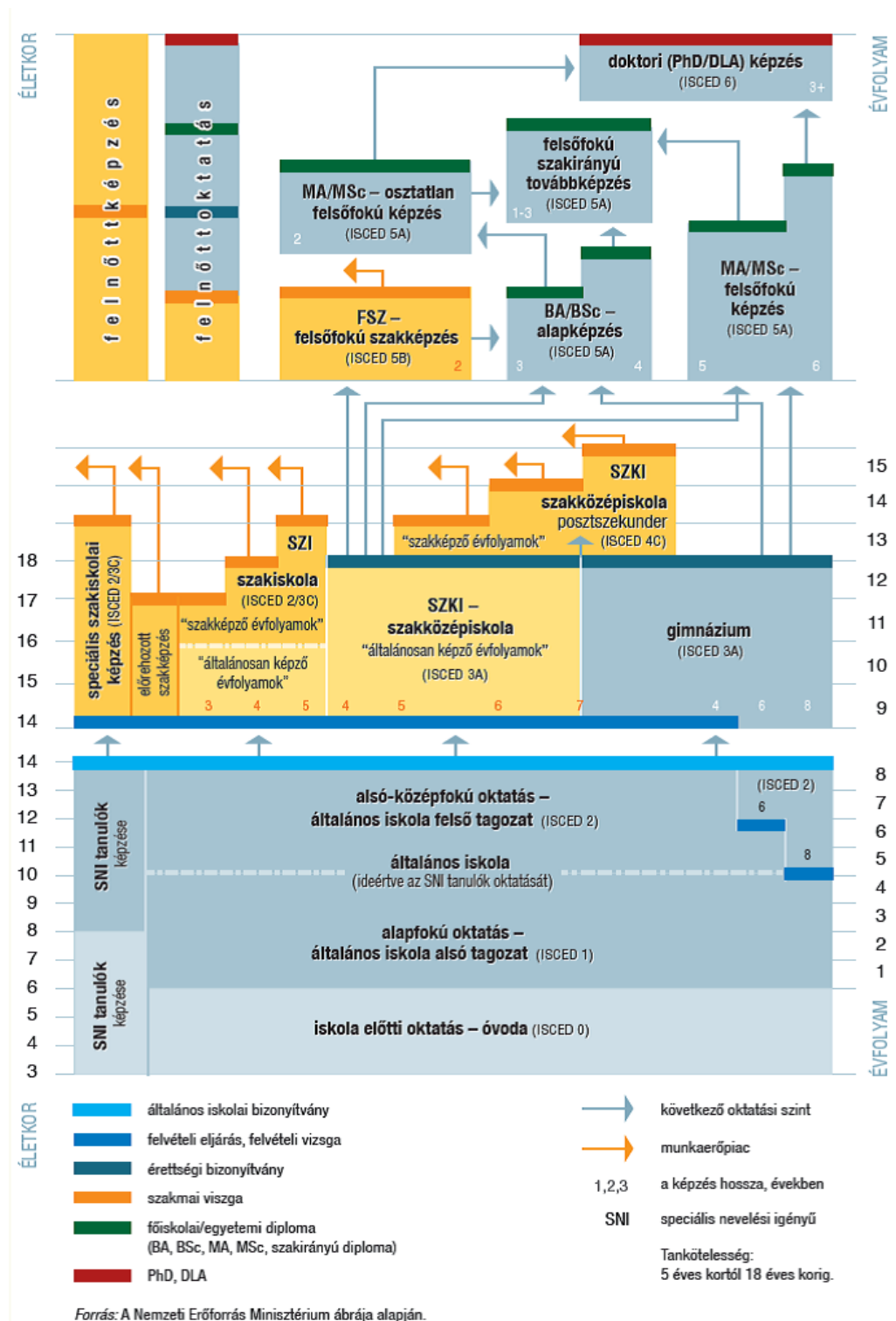
A közoktatási törvényt módosították az LXII. törvénnyel, amelyben 1998 szeptemberétől felmenő rendszerben kötelezővé tették az új helyi tantervek bevezetését. Az újdonság, hogy 9-10. évfolyamon nemcsak közoktatásos, de szakmai alapozó tantárgyakat is taníthattak, megjelenik a szakmai előkészítő ismeretek tartalma. A szakiskolák mellett, a szakközépiskolákban is megjelenik a szakmai alapozást segítő ismeretek oktatása. A másik meghatározó döntés a középiskolai rendszert illetően, a 18. életévhez köti a tankötelezettséget, 1998. szeptember 1-től, az általános iskola első osztályától, felmenő rendszerben.

-A Nemzeti Alaptanterv (NAT) bevezetésével, a szakiskoláknak és a szakközépiskoláknak át kellett szervezniük a közismereti-, és a szakmai elméleti tantárgyak oktatását. Két szakaszt vezettek be: általános műveltséget megalapozó pedagógiai szakasz és szakképzés megszerzésére felkészítő pedagógiai szakasz. (Palotás, 2018)

Az 1999. évi LXVIII. törvény egy újabb közoktatási törvénymódosítást takar, amelyben a szakiskolai képzés meghatározása újból megváltozott. A 9-10. évfolyamon a közismereti tantárgyak és a szakmai alapozó tantárgyak mellett a pályaorientáció is megjelent. A szakközépiskolákban 9. évfolyamtól kezdve kerettanterv szerinti szakmai orientáció lép be,

valamint a 11. évfolyamtól elméleti és gyakorlati szakmai alapozás folyhat.

-A kerettantervek 2000-ben jelentek meg, ezért bevezetésre 2001. szeptember 1-től kerültek. A szakiskolai lemorzsolódás miatt a törvény bevezette, hogy amennyiben a diák a nyolcadik osztály elvégzésekor már betöltötte a 16. életévét, a szakiskolában felzárkóztató oktatásban vehet részt.

Forrás:

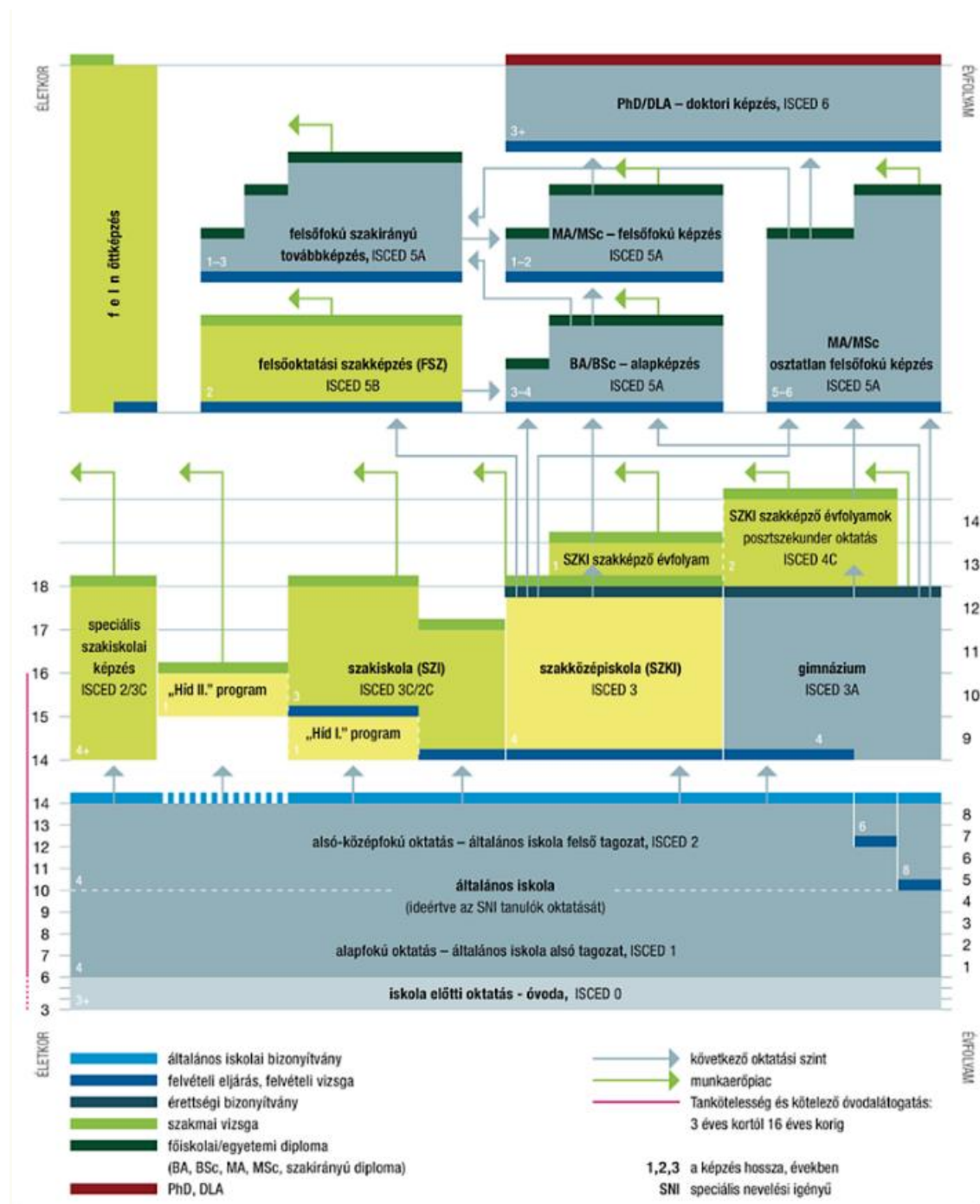
http://okt.ektf.hu/data/forgos/file/tananyag/nadasi/422_az_ipari_szakoktatasi_s_a_tanonckepzes_kezdetese_kiteljesedese.html

3. ábra: A magyar oktatási rendszer 1999-ben

A 2003. évi LXI. törvény a kerettantervi ajánlásokat tartalmazta, amely új fogalomként jelent meg a közoktatásban. A cél az volt, hogy a Nemzeti Alaptantervben foglaltak teljesítését a kerettantervi ajánlások segítsék elő. Az intézmények dönthettek arról, hogy a kerettantervek ajánlásait egy az egyben átemelik a helyi tantervbe, vagy csak egyes részeit használják fel a pedagógiai program összeállításakor. A fenn említett dokumentum ajánlásokat tartalmazott a pályorientációra, szakmai előkészítő és alapozó oktatásra, valamint az általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás időkereteire és arányaira a szakiskolák tekintetében. A szakközépiskolák esetében tartalmazta a szakmai orientáció, az elméleti és gyakorlati szakmamacsoportos oktatás, a szakmai elméleti és gyakorlati képzés időbeli tagolását, időkereteit és arányait.

A közoktatási törvény módosításáról szóló 2007. évi LXXXVII. törvény tette lehetővé a küldő és fogadó iskolák feladatköreinek meghatározását, amelyet csak a fővárosban vezettek be. Az érintett iskolák a szakképzési feladataikat közösen látták el. Azok az intézmények, amelyek csak szakképzési évfolyamokkal rendelkeztek, a szakiskola vagy szakközépiskola tanulóit felkészíthették a szakképzés megszerzésére, a küldő iskola csökkenthette a szakképzési évfolyamok számát, valamint szakképzési évfolyam nélkül is működhetett. Ezekbe az intézményekbe ugyanolyan feltétellel léphettek át a diákok, mintha a tanulmányaikat a küldő iskolában folytatták volna, ennek érdekében az iskolák összehangolták pedagógiai programjukat.

2009-ben a közoktatási törvény módosításaként (2009. évi XLIX. törvény), ismét elindulhatott a három évfolyamos szakiskolai képzés. A szakiskola 9-10. évfolyamán általános műveltséget megalapozó oktatás, valamint a kötelező óraszám legfeljebb 50%-ban pályorientáció, gyakorlati oktatás, szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatást kell megvalósítani. A gyakorlati oktatást iskolai tanműhelyben kell megszervezni. (Palotás, 2018)

Forrás:

http://okt.ektf.hu/data/forgos/file/tananyag/nadas/422_az_ipari_szakoktats_s_a_ta_nonckpzs_kezdet_e_s_kiteljesedse.html

4. ábra: A magyar oktatási rendszer 2013-ban

A TISZK-ek (Térségi Integrált Szakképző Központ) létrehozása azt a célt szolgálta, hogy a szakképzésbe vonzzák a jelentkezőket, akiknek a

létszáma lecsökkent a kétezres évek elején. Gazdaságtalan volt a különböző tagozatok elindítása mert a lakosság igényeit próbálták kielégíteni és nem a munkaerő piac keresletét vették figyelembe.

Az első Országos Képzési Jegyzék (OKJ) 1993-ban jelent meg, amely 955 szakképesítést tartalmazott és egy-két évenként módosították. 2001-ben létrejött a szakmacsoportok rendszere, a kerettanterv és a beiskolázás alapját is ez képezte.

A Térségi Integrált Szakképző Központok inkább profitorientáltakká váltak, így a szakmaiság háttérbe szorult, hiába voltak jól felszerelt tanműhelyek, azokat nem használták ki. A műhelyfoglalkozásokat nem tudták rendszeresíteni a távolság miatt, utazni kellett egy-egy városba, hogy ott foglalkozást tarthassanak, ezért a fenntartásuk is nehézkessé vált. Felismerve a problémákat, a 2011. évi szakképzési törvény 2015-ben vezette be a szakképzési centrumok fogalmát.

Szabályozták a centrumok számát – megyénként legfeljebb 3, fővárosban legfeljebb 10 szakképzési centrumot engedélyeztek, ezek alapján 44 költségvetési szerv kezdte meg a munkát az országban. A központi szabályozás lehetővé teszi, hogy reagálni tudjanak a munkaerő-piaci igényeknek, valamint könnyebb a szakmaszerkezetet összehangolni, optimalizálni. A szakképzési centrumok főigazgatói és a tagiskolák igazgatói között a szervezeti működési szabályzat sorolja fel a hatásköröket és feladatokat. (Martonfi-Sinka, 2009)

1. ábra: A szakképzés tantervi fejlődése

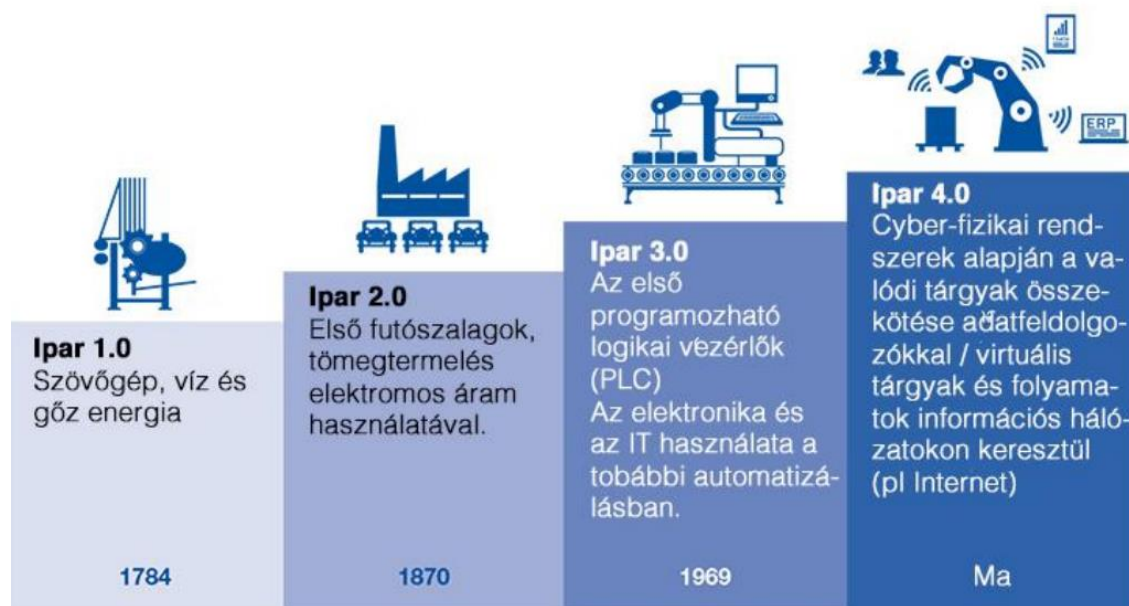
Forrás: <http://opuseteducatio.hu/index.php/opusHU/article/view/362/623>

2.A szakképzés törekvései

A szakképzés alatt általában a középfokú szakképzési rendszerben folyó oktatást értjük, azonban tágabb értelmezésben belefoglalhatjuk a felsőoktatásban zajló szakember képzést is, amelyeknek össze kellene kapcsolódnia, hiszen a képzés hatékonysága, sikeressége nagyban múlik a rendszer összefüggéseiben. Az új rendszerű technikusképzés erre nyújt lehetőséget, az okleveles technikus képesítés megszerzése beszámítást eredményez a szakirányú felsőoktatási intézményekbe.

A másik fontos szempont, hogy a szakképzés teljesen levált a köznevelésről, illetve a felsőoktatásról. ennek része a felnőttoktatás is. Lehetetlen küldetésnek tűnik, hogy az oktatás ezen színtereit elválasszuk egymástól az átjárhatóság és az egységesség szempontjából is. Amennyiben ezt a problémakört szeretnénk körül járni az egyik nehézség a kapcsolatrendszerek bonyolultságának, összetettségének kérdése. A szakképzés több dimenziós rendszerének megértéséhez át kell tekintenünk a történeti-, gazdasági-társadalmi környezeti dimenziókat, a technológiai fejlődést (Ipar 4.0), a szervezetrendszeri-, tartalmi, strukturális-, innovációs és fejlesztési-, valamint hatalmi és szakpolitikai dimenziókat is.

NEGYEDIK IPARI FORRADALOM

Forrás: <https://ipar4.hu/medias/29/negyedikipariforradas.pdf>

6. ábra: Technológiai fejlődés

Sajátos pedagógiai-didaktikai látásmódja van a szakképzésnek, hiszen meg kell különböztetnünk szakmai elméleti és szakmai gyakorlati oktatást, megjelennek a modulok és a kompetenciák rendszerei, amelyek egy folyamatot képeznek a szakképzettség elsajátítása során. A szakmai oktatók képzettsége különbözik a közismeretet tanító kollégákétól és a szakképzésben tanítók kikerültek a közoktatási törvény hatálya alól. Hátterbe szorul a személyiségfejlesztés és a nevelés, inkább a munkaerőpiacra való felkészítés válik elsődleges célnak. Az egyes szakterületek, ágazatok tananyagtartalmát tantárgyakba rendezik, a szakoktatóknak több tantárgyat is kell tanítaniuk egy szakmán belül. (Molnár-Lükő, 2021)

A második fejezetben sorra veszem a különböző szakképzési rendszerek céljait a 2000-es évektől, hogy milyen mértékben sikerült ezek megvalósítása. Érdekes szempont lehet, hogy a reformok miért nem lettek sikeresek és hogy a mai rendszer miben lesz más, vajon a törekvések

eredményesek lesznek-e vagy újabb szakképzési szabályozást fognak bevezetni?

Az intézményvezetőkkel folytatott interjú során beépítettem a kérdések közé olyanokat is, amelyek rávilágítanak arra is, hogy a gyakorlatban melyek voltak az erősségek, gyengeségek, lehetőségek, valamint veszélyek. Mit láttak ők a reformok, szabályozások tengerében, hogyan élték meg őket.

2.1.TISZK

A TISZK-ekről szóló pályázat 2004 márciusában jelent meg és fő törekvése a szakképzés hatékonyságának növelése, a kínálat koordinációja, huszonegyedik századi technológia alkalmazása, valamint a képzés és a munkaerőpiac összhangjának megteremtése volt. A megvalósítást a gazdaság szereplőinek bevonásával képelték el, a kis, önálló intézményeket megszüntették, helyükbe egy szabályozott intézményrendszert építettek ki. A fejlesztések közé tartozott a moduláris OKJ képzés, nyomon követés, pályaaorientáció, továbbképzés és az életen át tartó tanulás fogalma. (Martonfi, 2007)

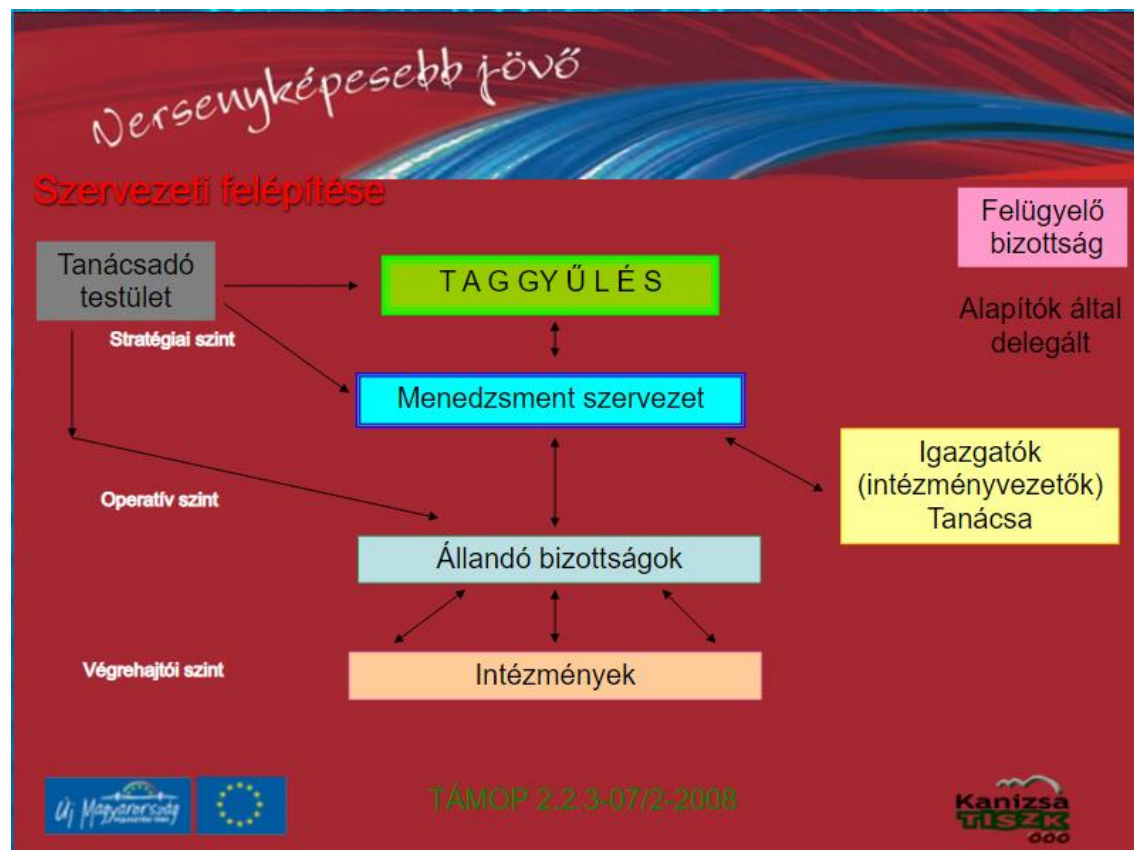
A pályázati kiírás 16 TISZK létrehozásáról szólt a területi lefedettség szem előtt tartásával, régióként 2 központ, valamint a fővárosban is 2 központ kialakításával. Az első szakaszra 16-17 milliárd forintot szántak, amelynek 2008-ig kellett megvalósulnia. A pályázatot kétféleképpen lehetett kivitelezni: jogi önállóságukat megtartó hat-nyolc szakképzési intézmény vagy önállóságukat részben megtartó hat-nyolc szakképzési intézmény pályázhatott. Főbb elemei közé tartozott, hogy egy új, csúcstechnológiával felszerelt központi képzési műhelyt kellett megalapozni és 6-8 tagintézménnyel kellett rendelkezni. A szakképzési központok így rendkívül színes képet mutattak, de emiatt átláthatatlanokká is váltak. (Martonfi, 2007)

Amint korábban említettem ez csak az első szakasz volt, a rendszer kialakításának érdekében, a végleges átalakítás végére, 2013, teljes szakképzési stratégia váltást értek el. A kisebb szakiskolákat éveken keresztül bizonytalanságban tartották, hiszen tudták, hogy változniuk kell, de a körülményeket, a feltételeket nem ismerték. Féllelmek leginkább arra vonatkoztak, hogy nem tudták mekkora önállóságot kapnak, mennyire kell igazodniuk az elvárásokhoz. Több kérdés is felmerült a kiforratlan szabályozások miatt, például szükség lesz-e helyi tantervre vagy integrált

szakközépiskolákra vonatkozó tervet kell készíteni. A fenntartói finanszírozás és a tartalmak kialakítása mennyire egységes vagy különbözhet-e TISZK-enként, lehet-e ugyanaz a szakmacsoport két tagintézményen belül és egyéb sarkalatos pontok is válaszra vártak.

Az első pár év tapasztalatai alapján a legkomolyabb problémának az iskolák társulását említették. Mivel a tagintézmények önálló iskolaként funkcionáltak ezért nem állt érdekükben az együttműködés., továbbá alapítványi, alternatív iskolákat is bevontak a rendszerbe, amelynek alappillére az integráció. Ennek megvalósulása kétséges, hiszen az önkormányzati fenntartású intézményekben a pénzügyi felügyelet ezt megvalósíthatta, de a nem állami iskolák önerőből tartották fenn magukat.

2007-ben a törvénymódosítás kimondta, hogy a TISZK-ek tagintézményei nem dönthetnek önállóan, milyen szakokat indítanak, ezt egy felügyeleti szerv (RFBK) illetékesei teszik meg, 1500 fő alatt nem alakulhat központ. A szabályozások betartása feltétele a fejlesztési források fogadásának. Az intézmény fenntartó az önkormányzat, egyházi és alapítványi iskolák esetében nonprofit gazdasági társaságot hoztak létre.

Forrás: TÁMOP 2.2.3-07/2-2008 2008. június 26. Nagykanizsa és Térsége TISZK Szakképzés – szervezési Kiemelten Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság.

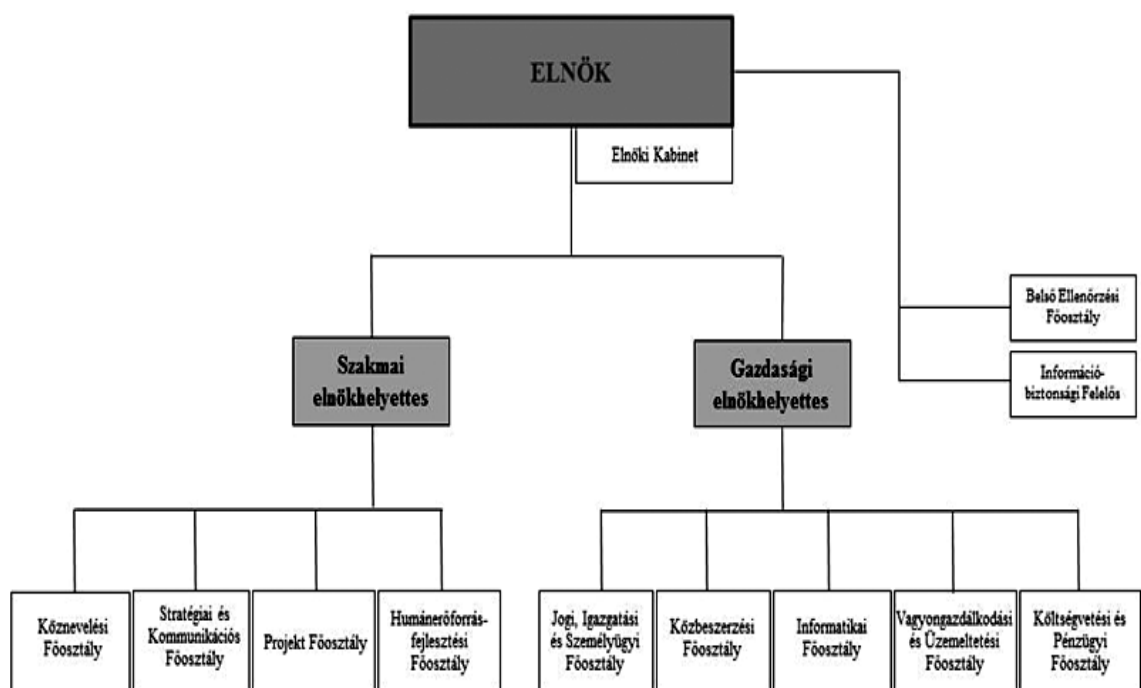
7. ábra TISZK felépítése

Az önkormányzati fenntartású szakképző iskolákat újra állami kézbe juttatta a 2012. évi CLXXXVIII. törvény, amely kimondta, hogy az átalakulás során fontos az uniós pénzek figyelembevétele, a felhasznált források elszámolhatósága, valamint a szervezeti és infrastrukturális fejlesztések fenntartása. A jogfolytonosság lehetővé teszi a kritériumok végrehajtását, melynek a során az átadó és az átvevő is osztozik a felelősségben.

A társulások az állami átvétel közvetlen következménye miatt szűntek meg, a jogutód pedig a Klebersberg Intézményfenntartó Központ lett, 2013-tól. (Martonfi, 2016)

2.2. KLIK, NGM, Szakképzési centrumok

A Klebersberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) olyan bürokratikus rendszerrel rendelkezett, amely ellehetetlenítette a szakképző intézmények működését. Az anyag- és beszerzési szükségletet nem lehetett kivitelezni a hosszú aláírási időátfutással dolgozó fenntartásban ezért meglehetősen abszurd helyzetek is előfordultak, például anyag híján a szakácsok 8 hétig nem főztek.

Forrás:

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A16U0061.EMM&txtreferer=00000001.txt>

8. ábra: KLIK felépítése

Érthető módon minden szakképzési iskola megkönnyebbült amikor 2015-ben az NGM vette át az irányítást a KLIK-től. A fenntartói központot az NSZFH biztosította, mint háttérintézmény. A váltás 238 intézmény esetében hosszú egyeztetési folyamatot igényelt az EMMI és az NGM között hiszen az oktatási intézmények többségében gimnáziumi képzés is folyt nemcsak szakképzés. Az átvételt nehezítette az intézmények

igazgatóinak tájékoztatlansága, sokuk a döntés után értesült iskolájának jövőjéről. (Martonfi, 2016)

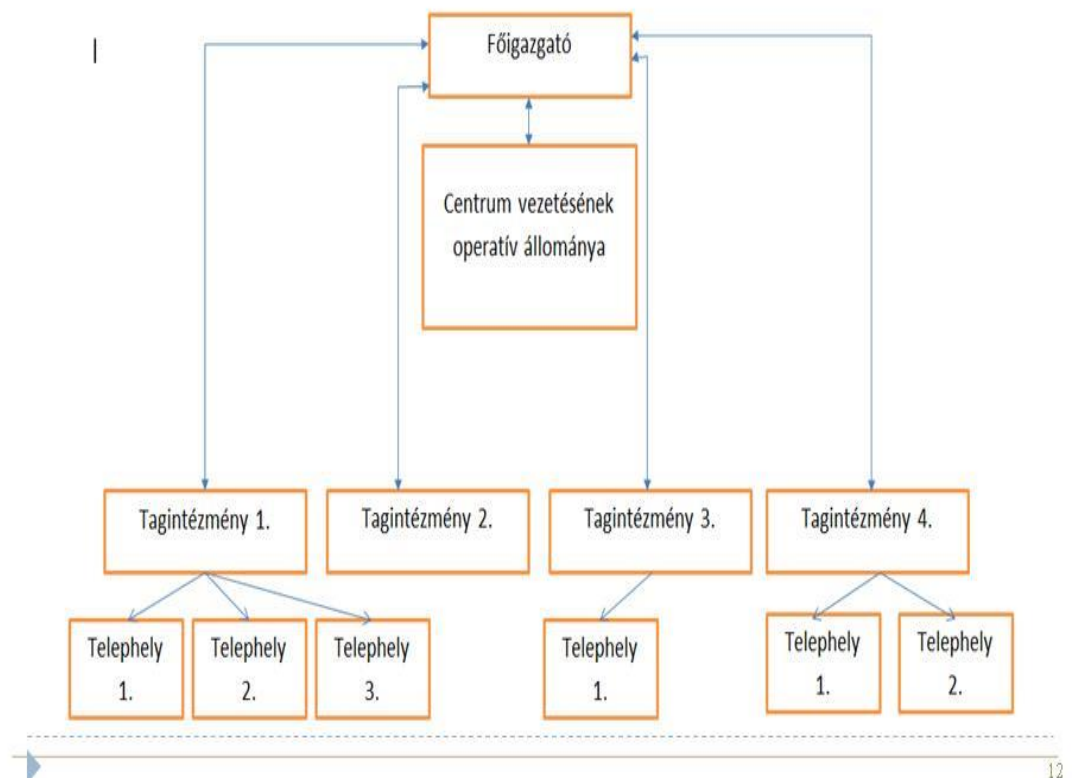
Az új koncepcióban már nincs szó TISZK-ekről, szakképzési centrumok létrehozásával képzelik el a rendszer strukturálását. a központok szakmailag önállóak, a tagintézmények igazgatói dologi költségre bizonyos értékhatárig felelősséget vállalhatnak. A centrumok így nemcsak szakmai, de részben gazdasági autonómiát is kaptak.

Jelenleg 44 szakképzési centrum létezik, amelyhez átlagosan 8,4 tagintézmény tartozik, ebből 5 fővárosi és 39 vidéki. (Nagy, 2010)

A centrumok irányítását több lépcsőben oldják meg: kancellár, főigazgató és az iskolák igazgatói személyében. Az intézményvezetők felelnek a szakképző intézmény szakmai munkájáért, az oktatói testület vezetéséért, és gazdálkodik a szakképzési centrum által meghatározott pénzügyi kerettel, mindezzel minden eddiginél nagyobb szakmai szabadságot ad az igazgatóknak. A szakképzési centrum szakmai irányító feladatokat lát el, biztosítja az intézmény gazdálkodási hátterét, ellátja a beruházásokkal, létesítménygazdálkodással kapcsolatos teendőket és részt vesz a képzési szerkezet meghatározásában, figyelembe véve a munkaerőpiac igényeit.

A szakképzési centrum mint összetett iskola

Forrás:

<https://kiadvany.suliszerviz.com/kiadvanyok/11-kiadvany-2015/133-2015-nagy-norbert-a-szakkepzesi-centrumok-mukodese>

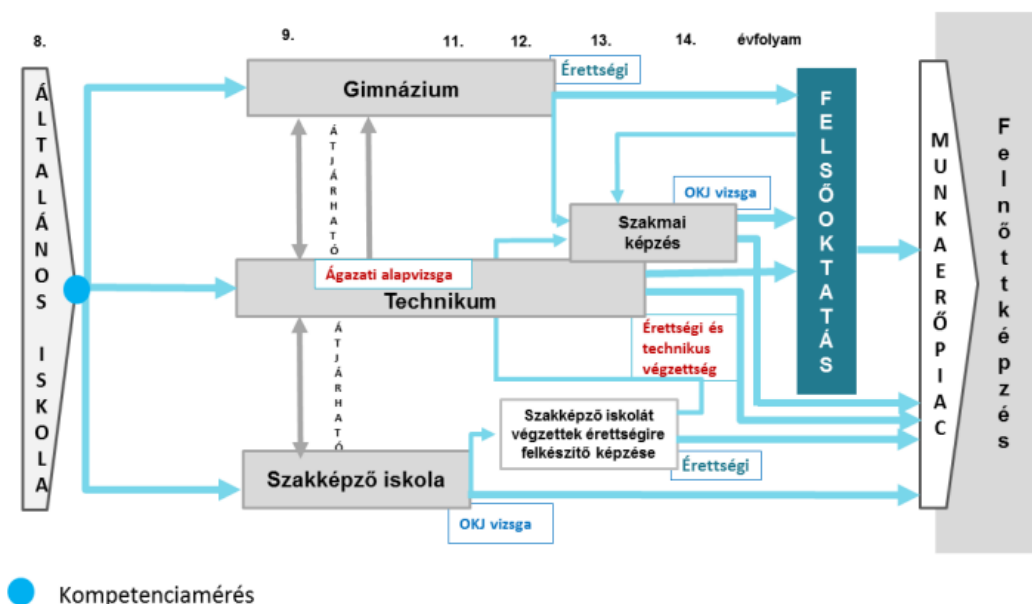
9. ábra: A szakképzési centrum felépítése

Az iskola igazgatója felelős a tagintézmény pedagógiai munkájáért és adminisztrációs feladatok ellátásáért, az iskolaszékkel, diákönkormányzattal, szülői szervezettel való együttműködés kialakításáért, pedagógusok helyi továbbképzésének megszervezéséért, elkészíti a foglalkoztatottak munkaköri leírását, dönt a tanulók

felvételével, a tanulói jogviszonnyal kapcsolatos kérdésekben, adatot szolgáltat és legalább évente írásos beszámolót nyújt be a főigazgatónak az intézmény tevékenységéről. (Nagy, 2015)

2.3. Szakképzés 4.0

A Szakképzés 4.0 Stratégia törekvései közé tartozik a szakképzés tartalmi, strukturális és szervezeti-szerkezeti kérdéseinek egységben és párhuzamosan való kezelése, az iskolai és a felnőttképzést ugyanolyan hangsúllyal kezeli. Megszünteti a szakképzés felaprózását és egy közös alapra helyezi a szakképzést: kétéves időtartamú alapszakmai majd képzési szakokra bontja, melynek időtartama 3-5 év szakközépiskolai és technikumi oktatás.

Forrás: https://ikk.hu/files/Szakkepzes_4.0_III.pdf

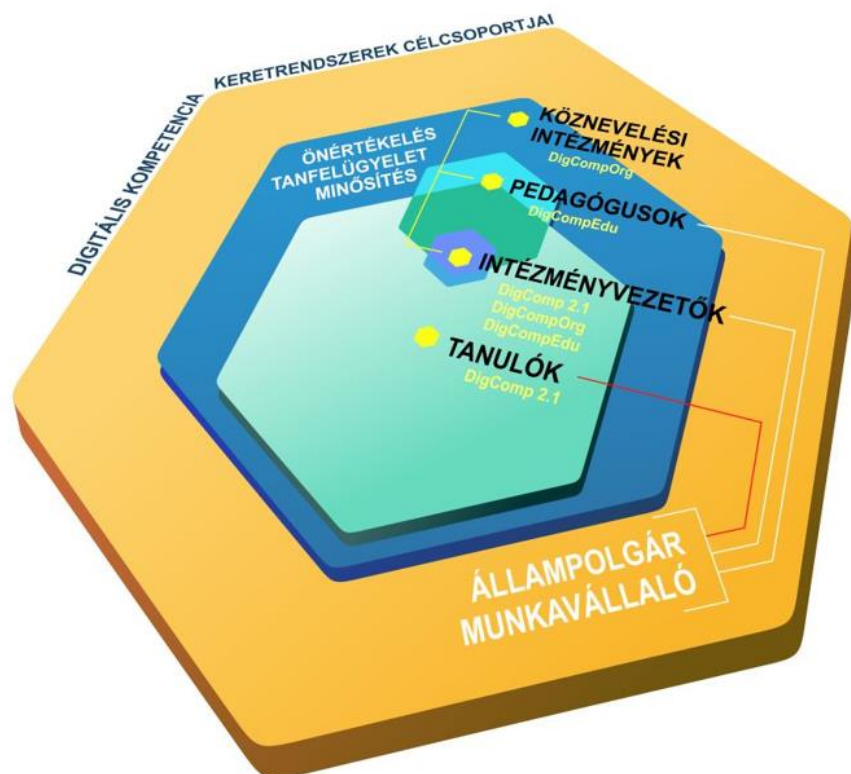
10. ábra: A szakképzés új rendszere 2019-től

Összekapcsolja a középiskolai és a felsőoktatást, elsősorban az okleveles technikusok kredit beszámításával, valamint teljesen új együttműködési formákat helyez előtérbe a gazdaság vezérelt modellek révén, mint az Ágazati Képző Központok, illetve a Tudásközpontok, amelyekben az innováció sokrétűen valósulhat meg.

A lemorzsolódás csökkentésére is figyelmet fordít új képzési formák bevezetésével, mint a dobbantó program.

A digitális pedagógiai szintén új kihívások elé állította az oktatókat, egy olyan változás vette kezdetét, amellyel kötelességük együtt haladni. A digitalizáció természetesen automatizálást is jelent, azonban McKinsey tanulmánya azt mutatja, hogy ez a pedagógusoknál nem megvalósítható, a tanári foglalkozás esetében 82%-ban nem automatizálható tevékenységként írja le. A digitális pedagógia nem egyenértékű a digitális eszközökkel való tanítással, sokkal inkább a digitális életre való nevelést foglalja magában. A köznevelést érintő területre az OH (Oktatási Hivatal) és négy további partner, köztük a BME MPT munkacsoportja digitális kompetenciarendszert dolgoz ki. (Lükő, 2020)

A Digitális Pedagógiai Fejlesztések feladata, hogy kidolgozza a digitális követelmény-keretrendszert minden típusú intézményre és azon belül is a tanulókra, pedagógusokra és intézményvezetőkre is. (Képes-Medve, 2018)

Forrás: <https://kiadvany.suliszerviz.com/kiadvanyok/29-kiadvany-2018/1108-2018-kepes-jozsefne-medve-katalin-digitalis-pedagogiai-fejlesztesek-es-beepuelesuek-a-koeznevelési-rendszerbe>

11. ábra: Digitális kompetencia keret rendszer és célcsoportjai

3. Empirikus kutatás (interjú intézményvezetőkkel)

A kutatásom részeként a Petrik Lajos Két Tanítási Nyelvű Technikum jelenlegi és volt intézményvezetőivel készítettem interjút, amelyben a szakképzés változásainak, törekvéseinek jártam utána, a kérdések segítségével rávilágítva melyek a legfontosabb reformok és ezek milyen hatással vannak a szakképző iskolákra.

A kérdések összeállításával átfogó képet szerettem volna kapni az akkori szakképzési rendszerről, az igazgatók jogköréről, SWOT analízissel körbe járni a reformok erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit, valamint a veszélyeket. Utolsó pontként kíváncsi voltam mi a véleményük a mostani reformokról.

Az interjúk összeállításánál periodikus rendszerben haladtam, az első intézményvezető, Bertalan Zsolt 2002-től volt a Petrik igazgatója, így több reformot is végig kísérhetett döntéshozóként, a mai napig tanít a szakképzésben, valamint tananyag fejlesztéssel, vizsga feladatok összeállításával és felnőttképzéssel is foglalkozik. Ezzel a repertoárral a legszélesebb képet tudja nyújtani szakdolgozatomhoz.

3.1. Interjú Bertalan Zsolttal

1979-ben kezdte pedagógusi pályafutását géptant és vegyipari ismereteket tanítva majd 1987-ben lett igazgatóhelyettes, így 42 éve kíséri végig a szakképzés történeteit, megélve egy-két rendszerváltást, reformokat.

Az igazgató jogkörei 2002-ben jóval nagyobb területet fedtek le, mint a mostani időszakban, az iskola az önkormányzat felügyelete alatt működött, de az intézményvezető felelt a tanügyi vezetésért, az iskola állagának megőrzéséért, fejlesztéséért és a költségvetésért. Összefoglalva irányította az oktatást, munkáltatói jogokat gyakorolt és a pénzügyeket is felügyelte, amelyek ugyan korlátozottak voltak, de szabadon gazdálkodhatott a meglévő keretből, munkatársakat vehetett fel, bérkiegészítést állapíthatott meg a gazdasági igazgatóhelyettes segítségével, akinek aláírási joga volt, de nem bírálhatta felül az igazgató döntését. A munkakör megszüntetésében már nem volt tejhatalma, összesen 5 embertől vált meg közös megegyezéssel, nagyon alapos indok kellett és kell most is, hogy egy közalkalmazottat elbocsátsanak.

A szakképzés akkori alappilléreiről beszélgettünk, amelynek egy igen széles sávját mutatta be a volt igazgató úr. Meglátása szerint nincs semmi új a nap alatt, vagyis a 70-es évek szakképzése a mostani technikumi rendszer egységeit tartalmazta a szegedi egyetem vezényletével, melynek irányítója Ágoston professzor volt. Az iskolák átjárhatók voltak a tizedik évfolyamig, több budapesti iskolával működött együtt a Petrik, mint az Egressy, Teleky vagy Mechwart szakközépiskolák. A tananyag széles közismereti alapokat tartalmazott, valamint szakmai alapozást, amely lehetővé tette, hogy a diák 16 éves koráig dönthessen a szakma váltásról.

„A Petrik 1978-ban beszállt egy szakképzés fejlesztési projektbe, ezt a projektet a Szegedi Egyetem vezette, Ágoston professzor úr irányításával és ennek a projektnek az volt a neve, hogy *Egységes szakközépiskolai szakképzés*, ami hát lényegében majdnem a technikum modelljének vette

vissza, tehát a 70-es évek előtti technikumi rendszert. Abszolút nyitott volt az iskolák átjárhatósága, ez olyannyira működött, hogy az Egressyvel, nem tudom ismered-e, volt olyan megállapodásunk, Teleky Blanka Szakközépiskolával működtünk együtt, mit tudom én kivel, hogy a Mechwarttal is talán, hogy egymáshoz átjárhattunk a gyerekek a tizedik osztályig szabadon. Tehát ha a gyerekek azt mondták, hogy hát nagyon tetszik neki a kémia, de az elektrotechnika jobban tetszik, akkor a másik iskolaköteles volt átvenni. Most nem nagyon volt jellemző ez az átjárhatóság, az volt a jellemző, hogy ez a közös tananyag tartalmat tartalmazott, amibe széles, talán a mainál is szélesebb közismereti ismereteket szerettünk volna betenni és hát egy olyan jó szakmai alapozás a gyerekeknek, lehetőség, hogy 16 éves korig kitolja. Ez volt a koncepció és azt kell mondanom, hogy bár ma már nem illik az Ágoston modellre emlékeztetni, de minden szakképzés fejlesztés ezen alapszik, hogy széles alapozású, művelt gyerekeket képezzünk, és azért a szakmához is értsenek.”

A 90-es évek a világbanki projekt újdonságát hozták a szakképzésbe, a Petrik pedig élt ezzel a lehetőséggel több fronton is: kibővítették a megszerezhető szakmák tárházát, a vegyipar mellett környezetvédőket és informatikusokat is elkezdtek képezni, és kompetencia alapú tananyagot fejlesztettek, amelyben Bertalan Zsolt is részt vett országos szinten. A költségvetés 36 millió dollárt takart, amelyet a tanterv kidolgozásra, eszköz beszerzésre lehetett fordítani és amely több mint 100 iskolának nyújtott segítséget Magyarországon. A TISZK-ek bevezetésekor már igazgatóként szembesült a változásokkal, amelyek egy kézbe akarták összefogni a gyakorlati képzéseket a gazdaságosság tükrében, ez azonban nem ment zökkenőmentesen, ezért a politikai vezetők úgy döntöttek, hogy a TISZK-ek megszüntetése után szakképzési centrumokat hoznak létre – ugyanazzal a céllal, de más elnevezéssel – remélve, hogy a működés átláthatóbb, centralizált a kancellárok és főigazgatók segítségével. Az új rendszer bevezetésével azonban az igazgatók önállósága is megszűnt. A tagintézményvezetők a tanügyi részért felelősek, de munkáltatói és

gazdálkodási jogkörük nincs, javaslatot tehetnek. A szakképzés célja nem változott: központi erőforrásokból, széles alapozással komplett szakképzést nyújtson. A képzés 5, illetve 6 évig tart, a tanuló az érettségivel együtt teszi le a szakmai vizsgát és válik technikussá, amennyiben sikeresen teljesíti a vizsgakövetelményeket. Fontos része volt a szakképzésnek a duális képzés, amely először 1992-ben jelent meg Benedek András államtitkár irányításával. A probléma a szakmák sokszínűségében volt: amíg egy esztergapercen a tanuló elronthatott egy munkadarabot, túl nagy kárt nem okozva, addig a vegyiparban egy kis hiba is milliós kárt okozhatott. Ezért néhány szakmában nehéz volt a megvalósítás, de nem lehetetlen. Duális képzés jelenleg is folyik az iskolánkban a Richter és az Egis bevonásával, valamint új digitális tananyag létrehozásával.

Az erősségek viszonylatában mind a világbanki mind a technikai rendszer erőforrásokat biztosított az innovatív iskoláknak, pályázatok kiírásával, azonban ez adta a gyengeséget is. Hiszen, ha egy iskola vezetése, tantestülete, nem pályázott nem jutott forrásokhoz sem. A Petrik több pályázatot is nyert, talán a legkiemelkedőbb az a 1,5 milliárdos összeg, amelyet a B épület felújítására és a laborok fejlesztésére, átalakítására fordítottak. Nehézségként megemlíttette, hogy igazgatóként nehéz volt meggyőzni a munkatársait, hogy amit az intézményben véghez visznek, az nem politikai blöff, hanem nagyon komoly munka, amely előrébb viszi az oktatás színvonalát. Fenyegetettségként élte meg, azokat az ellenhangokat, amelyek végig kísérték a munkáját, például az Irinyi összevonásával, amikor a kollégák mellett a szülőket és a diákokat is „kezelni” kellett. Veszélynek gondolja a szülőket, akik nem mindig szakmai, inkább érzelmi alapon hoznak meg döntéseket, amelyek veszélyeztethetik egy iskola működését.

A mostani reformokat politikai kérdésként fogja fel, attól félve, hogy az estleges politikai vezetők leváltása egy újabb változást hoz a szakképzésbe, amely teljes mértékben értelmetlen lenne. Példaként megemlíti, hogy a jelenlegi évfolyamaink is érdekesen épülnek fel, hiszen

van egy tizenegyedikes évfolyamunk, akik szakgimnazistaként kezdték a középiskolát és van tizedikes évfolyamunk, ahol már a technikusi képzésben tanulnak a diákok. Felteszi a kérdést, hogy hogyan bízhatna a tanuló vagy akár a szülő úgy a szakképzésben, hogy még egy teljes ciklust sem csinálunk végig egy rendszerben. Kísérletezni lehet laborokban, de gyerekekkel nem biztos, hogy célravezető. Leginkább a szakmaiságot hiányolja politikai döntésekben, nem ez a fő szempont, pedig a gyerekek érdekei ezt kívánnák.

3.2. Interjú Hudacsek Lászlónéval

Hudacsek Lászlóné 2011 decemberétől megbízott igazgatója, majd 2012 augusztusától 2017-ig intézményvezetője a Petrik Lajos Szakközépiskolában. A hat év különlegessége, hogy három féle szakképzési rendszerben is vezette iskolánkat, valamint jelenleg az NSZFH elnökhelyetteseként, a legátfogóbb képet Ő tudja nyújtani szakdolgozatomhoz. Nemcsak iskolai szinten lát bele az irányítás és a változás mibenlétébe, hanem országosan is.

Mivel három szakképzési rendszert is átélt az igazgatói jogkörökkel kapcsolatos válasza is sokrétű volt. 2011-ben még önálló intézményként funkcionáltunk, kivéve a gazdasági felügyeletet, ebben a Gazdasági Szervezet része voltunk, azonban a munkáltatói, valamint a szakmai irányítást Ő látta el. A helyzet megváltozott, amikor a KLIK ellenőrzése alá kerültünk 2013-ban, hiszen a Fővárosi Szakképzési Osztály vette át az ellenőrzést és akkor a menedzser szemlélet eltűnt az intézményvezetésből. A másik változás a Gazdasági Szervezetek megszűnésével alakult ki, központi gazdálkodási rendszer vette át a helyét. 2015-ben pedig a Szakképzési Centrumok létrejöttével a munkáltatói jogkör ismét visszakerült az igazgatók kezébe.

„Mert ahogy bekerültünk a Klebersberghez, akkor gyakorlatilag a Fővárosi Szakképzési Osztályhoz tartoztunk, a Házlinger vezette a Szakképzési Osztályt és gyakorlatilag bevezették ezt az úgynevezett utasításos rendszert, tehát elnöki utasításokon keresztül történt meg az intézmények irányítása, gazdálkodásában a Gazdálkodási Szervezetek elvesztették korábbi szerepüket és központilag történt a gazdaság irányítása. A Szakképzési Centrumok, a munkáltatói jogköröket a pedagógusokat biztos, meg szerintem az alkalmazottakat is, de ebben nem vagyok biztos az igazgató gyakorolta, 2015-ben jöttek létre.”

Ebben az időszakban tagintézmények voltak az iskolák, amikor ez a rendszer megszűnt, 2019-ben, már nem Hudacsek Lászlóné volt tagintézmény vezetője.

A szakképzés alappilléreiben nem történt nagy változás, 2013-ban és 2016-ban az OKJ-s képzések alakultak át, de alapjaiban az oktatási rendszer a szakközépiskolák esetében változatlan maradt. A szakmai képzés tartalma lett más, a szaktechnikus és a vegyiparban a vegyésztechnikus képzések bevezetésével. Előbbiben a Petrik műszeres analitikus, valamint drog- és toxikológus irány szerepelt, utóbbinál két ágazat a vegyipari technikus és laboratóriumi technikus forrt össze. A környezetvédeknél a hulladékgazdálkodási, valamint a településgazdálkodási szakirány jelent meg. A Szakképzési Centrumok a felnőttoktatás megerősítését hozták, amely a Petrikben nem volt újdonság, hiszen kezdetektől fogva létezett felnőttképzés iskolánkban.

SWOT analízis mentén az időszak erősségei a kéttannyelvű képzés, a pályaaorientációs és marketinges munka került megemlítésre, mint az intézmény jó hírnevének és vonzerőjének megtartó pillérei. A másik lényegesen kiemelkedő jellemző az innováció, vezetői körületekintően ragadták meg a fejlődést elősegítő lehetőségeket, ezt a többi interjúban is megerősítették. A fenn említetteken kívül a lemorzsolódási arány is a legjobb iskolák közé helyezte a Petriket, 1%-os mutatóval a közoktatásban az élen szerepeltünk. A tanárok rendelkeztek egyetemi szintű tanári végzettséggel, amely biztosította az oktatás színvonalát. Gyengeségként említi az Irinyivel való összevonás után a túl nagy tanulói létszámot és a miatta kialakult zsúfoltságot, ezzel összefüggésben pedig a tanárhiányt, valamint az informatika területén az igazán naprakész, friss munkaerő hiányát. Utolsó problémaként a nappali és esti technikus évfolyamokon való magas lemorzsolódást emeli ki, amely azonban országos szinten még inkább számottevőbb volt ebben az időszakban. Veszélyként megjelent a demográfiai mélypont megjelenése a középiskolás tanulók körében, valamint a humán erőforrások biztosítása, a Petrikben a szakmai tantárgyakat tanító kollégák előregedése, nyugdíjba vonulása. A

fővárosban a Szakképzési Centrumok kialakításánál az elsődleges cél az ágazati csoportosítás, központosítás volt, így versenyhelyzet jött létre az azonos ágazatokat tanítók között, a legjobbal elvitték az átlagon felül teljesítő diákokat, amelyek között a mi iskolánk is jelen volt, köszönhetően az informatika területén történt tanári állomány frissítésének. Új lendületet, naprakész információt kaphattak a tanulók, fiatal, frissen végzett kollégáinktól.

A mai szakképzési rendszer egy teljesen új tartalommal bíró képzési struktúra: megváltozott módszertannal (projekt szemlélet), gyakorlatiasabb oktatással, duális képzéssel, ösztöndíjrendszerrel, okleveles technikus végzettséggel egészült ki. Ezek az elemek mind motivációs tényezők a tanulók számára, hiszen a duális képzéssel a munka világának is szerves részei lesznek, már a képzésük során, az egyszeri pályakezdési ösztöndíj megkönnyíti önálló életük első lépéseit, a beszámítási rendszernek köszönhetően könnyebben nyernek felvételt az általuk választott felsőoktatási intézménybe. Azonban ennek a rendszernek vannak nehézségei, hiszen az oktatóknak egy teljesen új módszertant kell elsajátítaniuk, amely nem megy egyik napról a másikra. Öt év múlva talán látni fogjuk, melyek voltak a pozitív hozadéka a szakképzés megújításának és hol kell esetleg még változtatni rajta. A közoktatásban az öt, illetve hat éves képzés lehetővé teszi, hogy érettségi után ne legyenek a diákok szakmaelhagyók, úgy távozzanak az iskolából, hogy szakmai végzettséget kapnak és a piaci igényeknek megfelelhessenek, amennyiben a munka világát választják következő lépésként.

3.3. Interjú Baranyiné C. Veres Annával

Baranyiné C. Veres Anna volt igazgató asszony 2002-től szakmai igazgatóhelyettese iskolánknak és 2017 februárjától 2018 szeptemberéig megbízott intézményvezetőként irányította a vezetést. A korábbi igazgató asszony Hudacsek Lászlóné az NSZFH-nál kapott megbízást ezért kellett a fennmaradó idejében megbízott intézményvezető. Baranyiné már nem tanít az intézményünkben, nyugdíjazása óta (2020), de aktívan részt vesz a szakképzés strukturálásában szintén az NSZFH-nál.

Ebben az időszakban a BMSZC tagintézménye voltunk, amelynek keretein belül Ő felelt az iskola irányításáért, szakmai munkájáért, tárgyi és humán erőforrás biztosításáért valamint az iskola zavartalan működéséért. Nem gazdálkodhatott, a pénzügyi irányítás a BMSZC vezetőségének hatásköre és volt és nem gyakorolt munkáltatói jogkört sem, csak javaslatot tett a Centrum főigazgatójának az új tanárok felvételére. Az adminisztráció felügyeletét ellátta, úgy, mint tanügyi dokumentumok nyilvántartása, kezelése, eKréta és KIR összehangolása. A szerepek felsorolásában látható mennyivel kevesebb jogkörrel rendelkeztek az igazgatók a Centrumok irányítása alatt.

A szakképzés alappilléreinek felsorolásában megemlíti a kompetencia alapú tantervet, mint az egyik legfontosabb pillért, valamint a vállalati igények figyelembevételét a munkaerőpiacon való sikeres megjelenéshez.

Az akkori szakképzési rendszer erősségeként kitér a szakmák egyediségére, a struktúra átláthatóságára, kiszámíthatóságára és a gyakorlat orientált képzésekre. Gyengeségként tekint annak a célnak a meg nem valósulására, miszerint a vállalati igényeknek kellene alakítania a szakképzést, ez sajnálatos módon nem érvényesült, 2010 óta az akkor korszerű eszközök fejlesztése lelassult és a környezetvédelmi képzésre sem fektettek kellő hangsúlyt.

A diákok szemszögéből ez a szakképzési rendszer a lehetőségek tárházaként jelent meg, hiszen az OKJ bevezetésével növelhették esélyeiket a munkaerőpiacon, különböző ráépüléssel, beszámítással és elágazással képzésekkel.

Meglátása szerint az infrastrukturális fejlesztések hiánya veszélyt rejt magában, az anyagi háttér nem elegendő a képzések színvonalának megtartásához. A nyugdíjas kollégák pótlása is problémát jelent a szakmai tantárgyak tekintetében, a mérnökként végzett munkavállalók anyagi és erkölcsi megbecsülés hiányában nem választják a tanári pályát. A munkaerőpiac gyors változására nehézkesen reagál a szakképzés, így az utánpótlás kinevelése további akadályokba ütközik. A tananyag fejlesztés és a szakmai tankönyvek csak azokban az iskolákban megoldott, ahol a lelkes pedagógusok felvállalják a kivitelezést, anyagi juttatás nélkül.

Az igazgató asszony szerint a reformok valódi előre lépését csak a későbbiekben fogjuk tapasztalni, de határozott célja az ipar 4.0 és a szakképzés 4.0 irányelveknek a pozitív változás. A duális képzésben látja a jövőt, a vegyipar tekintetében ezen dolgozik, ahol a gyógyszeripari vállalatok tevékenységeiben aktív részt vállalhatnak a fiatalok. A BMSZC, az Egis és a Richter Vegyipari Ágazati Képzőközpontot szeretne létrehozni Budapesten.

A mai szakképzési rendszer új szakképzési törvényében túl sok a változás, még az előző rendszer sem futott ki, és ezek a hirtelen változások negatív hatást gyakorolnak az oktatási folyamatok tervezésére és a szakmai oktatás szervezésére. Azonban pozitív irány, hogy szakemberek és szakmai tanárok bevonásával újítják meg a szakmák tartalmi kívánalmait, javaslataik beépítésre kerültek a PTT-be (programtantervek) és a KKK-ba (képzési és kimeneti követelmények). A központi digitális tananyagfejlesztés is elindult, illetve a duális képzés erősítése is jó vonal, habár néhány szakma esetében nehéz a megoldás. A teljes képzési paletta biztosítása nehézséget okoz a cégek számára.

„Negatív: túl sok változás jött az új szakképzési törvény szerint, még az előző rendszernek sem volt meg a kifutása, folyamatosan és hirtelen jövő változások nehezítik az oktatási folyamatok tervezését a szakmai oktatás szervezését.

Pozitív: szakmák tartalmi megújítása elvileg vállalati szakemberek bevonásával (a megújítás megtörtént, de a szakemberek csak részben segítettek, szakértő szakmai tanárok építették be a javaslatokat a KKK-ba és PTT-be. Központi digitális tananyagfejlesztés indult az új szakmákra vonatkozóan. Duális képzés erősítése jó, de nehéz megoldani sok szakma esetén. A cégek nem képesek biztosítani a teljes képzési palettát a szakirányú oktatásban csak a profiljuknak megfelelőt.”

3.4. Interjú Gál-Berey Csillával

Gál-Berey Csilla 2019 szeptemberétől a mai napig iskolánk igazgatója, így az Ő interjújával fejezem be a szakképzési rendszer átalakulásának áttekintését vezetői szemmel.

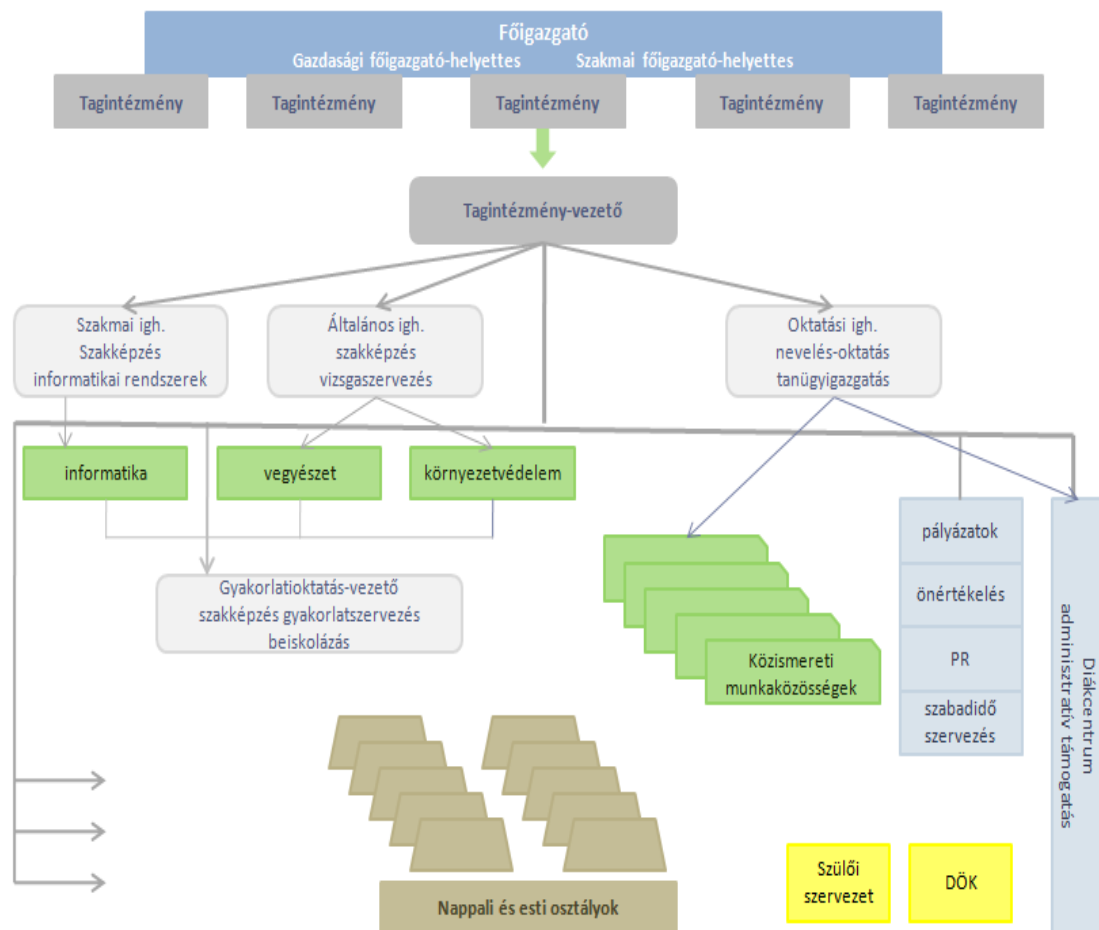
A jogköröket tekintve jobb a helyzet 2020 júliusa óta, amikor is az új szakképzési rendszer bevezetésre került, most szélesebb rálátása van az igazgatóknak az iskolák irányítását véve, mint korábban. A gazdasági vonal maradt a Centrumok kezében, de belelát a pénzügyi forrásokba, tervezhet anyagi tekintetben is, javaslatokat tehet, alapvetően azonban a főigazgató dönt. A munkáltatói jogokat Ő látja el, ha egy alkalmazottat, oktatót szeretne felvenni vagy elbocsátani, megteheti, de írásban meg kell indokolnia, a határozatokra pedig a főigazgató aláírása kerül. A gyakorlat azt mutatja, hogy az esetek 99%-ban a Centrum elfogadja, jóváhagyja döntéseit, javaslatait.

„Most egy kicsit jobb a helyzet, mint az előző rendszerben, tehát 2020 július 1 óta egy kicsivel több dologhoz van közöm, és több dologra van rálátásom, de alapvetően a gazdasági vonal, a finanszírozás része az nem

az én kezemben van. Ez az, amire én bizonyos részben betekintést kapok, de alapvetően és javaslatokat teszek és alapvetően minden döntés a főigazgató kezében van. A szakmai részét nézzük, nem a gazdasági oldalt, ott sokkal több jogom van, de itt is mindenhol ott van a főigazgató. Például, ha egy alkalmazottat szeretnék felvenni vagy elbocsátani, ezeket a döntéseket én hozom meg de alaposan meg kell indokolnom papíron. Nem én írok alá, nem én alkalmazom, hanem a főigazgató. Gyakorlatilag, ha nagyon fehéren-feketén akarjuk kimondani akkor közvetlenül az én hatásköröm házon belülré koncentrálódik. A többiben az én meglátásom alapján dönt a főigazgató vagy a kancellár attól függ, hogy milyen témáról van szó. Tehát én egy közvetítő szerepet játszom, amennyiben én javaslok valamit az esetek 99%-ban arra indulnak.”

Az új szakképzési rendszerről pozitívan gondolkodik, rugalmasabbnak véli az előzőnél, nagyobb szabadságot ad a beszámítás lehetősége, nem kell újra tanulnia a tanulónak azokat a tantárgyakat, amelyeket egyszer már elsajátított. A kollégák pénzügyi jutalmazásának lehetőségét is jó ötletnek tartja, amely még kiforratlan, mert nem látja az anyagi háttér mennyiségét, nem tudja pontosan, mennyivel gazdálkodhat. A duális képzést a rendszer erősségének és hátrányának is tartja, jobb lesz a képzés általa, de az a három terület, amiben mi oktatunk nagyon nehéz megvalósítani, ma, Magyarországon. Az öt, illetve hatéves képzés hátrányként tekinti a szülő szempontjából, az évek száma riasztó, az iskola szempontjából viszont előny és a képzés pozitívumait kiemelve ezt semlegesíteni lehet a szülők és a diákok számára. A váltás sem könnyű, ha valaki elköteleződik egy szakirány felé, a tantárgyak, az alap közoktatási, kötelező érettségi tárgyak kivételével, nem egyeznek, így átjelentkezni egy másik intézménybe 2-3 év után szinte lehetetlen. Nagyon reméli, hogy ennek a rendszernek adnak kifutási időt, vannak hiányosságok a jogalkotók részéről, olyan részletkérdések, amelyekre nem gondoltak, például a KIR és SZIR rendszer közti adatok átemelése még nem megoldott. Meglátása szerint lesznek változtatások, de alapvetően nem fognak módosítani a szakképzési

törvényben. A közoktatást és a szakképzést külön választották, ezt átstrukturálni hatalmas munka lenne és jó irányban indultunk el, nyugat felé.

Forrás: <https://docplayer.hu/24645721-Tagintezmeny-vezetoi-palyazat.html>

12. ábra: BMSZC felépítése

4. Eredmények

Az interjúk elkészítése előtt voltak hipotéziseim, melyek lesznek a válaszok a feltett kérdéseimre, hiszen 22 éve tanítok a szakképzésben, ebből közel 20 évet a Petrikben töltöttem.

Az első feltételezésem, hogy a jogköröket tekintve a mai szakképzési rendszer tágabb lehetőségeket kínál az igazgatók számára, ha nem is teljes önállóságot, de mindenképpen szélesebb döntéshozatali kört. Részben beigazolódott az állításom, hiszen 2020 július 1-től valóban nagyobb az intézményvezetők „hatalma”, de a pénzügyi háttér, az önálló gazdálkodása hiánya még mindig problémát okoz a tanév tervezésénél. Ami viszont meglepetést okozott számomra és új információ volt Bertalan Zsolt igazgató úr megállapítása, mely szerint 2002-től a TISZK-ek létrejöttéig az iskola teljes irányítása, ellenőrzése az Ő kezében volt, beleértve a pénzügyeket is.

A következő állításom az alappillérek tekintetében fogalmazódott meg bennem: mindegyik szakképzési rendszer újabb és újabb, néha követhetetlen, reformokat hozott mind tanári, mind szülői, mind diák, mind pedig vezetői szemmel. Ebben a kérdésben két volt igazgatóm is megerősített, Baranyiné C. Veress Anna és Bertalan Zsolt is az én véleményemet osztották. Túl sok az újítás, túl sokat akarnak elérni rövid időn belül, módszertani és szakmai tartalmi téren is. A reformokra szükség van, de ha meg sem várjuk az egyik kifutását mit remélünk egy következő rendszer fogadtatásában. Az oktatás minden résztvevőjének megnehezítik a munkáját, lehet, hogy az elgondolás jó, de néha a kivitelezés szenved kárát. A másik két interjú alanyom sokkal pozitívabban látja a változásokat és hisznek benne, hogy az új szakképzési rendszer előre visz minket, „nyugat felé tartunk” (Gál-Berey Csilla).

A SWOT analízis kérdésköre rengeteg kérdést vetett fel bennem, természetesen átgondoltam az egyes szakképzési rendszerek erősségeit,

gyengeségeit, veszélyeit és lehetőségeit. Összegzésemben nem térnék minden egyes elemre, mert felvetéseim nagyban megegyeztek vezetőim meglátásaival, azonban rávilágítok egy-két eltérésre, amely talán azért éltünk meg másként, mert én nem vezetői szemmel tekintettem ezekre a változásokra, hanem egyszerű tanárként. Az Irinyivel való összevonást többen is említették gyengeségnek, hiszen a két iskola egyesülésével a zsúfoltság érezhető volt mindennapjainkban. Pedagógusként engem ez nem zavart, hiszen nem nekem kellett az órarendet összeállítanom, termeket beosztanom, ami viszont ennél sokkal frusztrálóbb volt a diákok képességei. A különbség nagyon szembetűnő volt, negatív irányba, nem szívesen mentünk tanítani volt Irinyis osztályokba, Ez az időszak, amely három évet ölelt fel nem tartozik a legszebb emlékeim közé, de megtanított arra, hogy értékeljem azokat a tanulókat, akik hozzánk nyertek felvételt és ez a mai napig igaznak mondható. Erősségként megemlítették a kéttannyelvű képzést, amely valóban egyik húzóereje iskolánknak, azonban ennek voltak veszélyei is. Kevés volt az angol tanár, ebben az időszakban sokan óraadóként dolgoztak vagy megbízási szerződéssel, ez kiszámíthatatlanná tette a következő tanév tervezését, a diákoknak minden évben új angol tanárokkal kellett együttműködni és a kollegialitás kiépítését sem könnyítette meg. Veszélyként gondolnak a szülőkre, akik valóban megnehezíthetik az iskola mindennapi életét, de ugyanakkor osztályfőnökként látom a lehetőségeket, amelyeket csak a szülők segítségével érhetünk el, különösen olyan rendszerekben, amikor az anyagi háttér csak részben biztosított. Konkrét példával élve, mostani osztályom idén kapott egy saját osztálytermet, aminek nagyon örültünk, de nem voltak karnisok, függönyök, amelyek hiánya megnehezítette, sőt néha lehetetlenné tette, a projektor használatát. A szülők összefogtak és a termünkbe nemcsak beszerezték, de fel is szerelték az eszközöket, valamint további fejlesztési ötleteik is vannak, fogasok, padló és a falak tekintetében.

Az utolsó kérdésem a mostani reformokra vonatkozott, amelynél az én hipotézisem szerint túl gyorsan jött a változás, az előző rendszerből még

ki sem futott egy évfolyam és máris jött a következő módszertani, szakmai tartalmi váltás. Bertalan Zsolt megerősített ebben, de hozzátette, hogy „nincs új a nap alatt”, pályája elején a szakképzési rendszer majdnem teljesen megegyezett az újjal, amely 2020-tól él. Mások is osztottak félelmeimben, hiszen még Hudacsek Lászlóné, az NSZFH elnökhelyettese, a reformokban tevékenyen részt vevő volt igazgató asszonyunk is úgy fogalmazott, hogy „ez nagyon nehéz”. Valóban nagyon nehéz új szemléletet kialakítani (projekt alapú oktatás) azoknak az oktatóknak, akik már 30-40 éve vannak a pályán, egyik napról a másikba sutba dobni azt az elméleti alapú szemléletet, amelyet évtizedeken keresztül gyakoroltak és váltani valamire, ami új, ismeretlen, szokatlan. Biztos vagyok benne, hogy kollégáink megugorják ezt az elvárást is, csak nem igazán érthető számomra miért kellett mindent gyökeresen megváltoztatni ennyire rövid időn belül.

Összegzésként úgy vélem feltételezéseim helyt állóak voltak, annak ellenére, hogy egy-egy pontban nem értettem egyet vezetőimmal, de ahogy azt már korábban említettem, valószínűsíthető, hogy ez a vezetői gyakorlat hiányára vezethető vissza az én esetemben.

Összegzés

Szakedolgozatom célja, hogy a szakképzés változásaira rávilágítsak vezetői szemmel, amelyhez segítségként négy volt és jelenlegi igazgatóm segítségét kértem.

Először áttekintettem a szakképzés történetét hazánkban, amely a régmúltra tekint vissza és amelynek néhány elemét a mai napig felhasználjuk törekvéseink elérésére. A történeti bemutatás során látható, hogy sokszor visszatértek egy-egy szakképzési elemhez, újra gondolták, de alapjaiban megtartották. Bemutattam a különböző törvényi változásokat és hogy ezek hogyan érintették a szakképzési rendszert.

A következő fejezetben kitértem a szakképzés törekvéseire, amelyben végig vettem a 2000-es évek változásait, bemutattam a rendszerek és reformok sokaságát, hogy az elmúlt 20 évben annyi újítás történt az oktatás ezen területén, amely néha káoszt vont maga után. A TISZK-ek, Szakképzési Centrumok hol centralizáltak, hol szabadabb kezet adtak az intézményvezetőknek, a legmeghatározóbb változás gazdasági téren történt.

Nehéz olyan folyamatokba belelátni, amelyeknek nem voltunk, vagyunk részesei, hiszen az oktatáspolitikának nem mindig áll érdekében feltárni az egyes változások hátterét, mi, oktatók ritkán vagyunk bevonva a törvények előkészítésében, nem befolyásolhatjuk a változásokat, pedig nekünk kell azokat véghez vinni.

Az empirikus kutatásom segített abban, hogy vezetői szemmel is betekintést nyerhessek az egyes változások következményeibe, kimenetelébe. Feltételezéseimet gyakran alátámasztották volt, illetve jelenlegi vezetőim, azonban volt néhány pont, amiben eltért véleményünk, másképp éltük meg a reformokat, másképp láttuk a különböző szakképzési rendszerek erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit. A

legújabb, 2020-tól életbe lépő, újítások tekintetében is nagy vonalakban egyetértettünk, szeretném olyan pozitívan megélni ezeket, ahogyan vezetőim többsége látja és megélni, hogy ez valóban előrelépést jelent a szakképzésben, a diákok, az oktatók, a szülők és a munkaerőpiac igényeit szolgálja.

Summary

The aim of my thesis to highlight the changes of the vocational system with the eyes of a manager. To fulfill my goals four of my previous and current head masters were asked to answer questions connecting to the topic.

First of all, the history of vocational education is reviewed in Hungary, which has a very long story and some of its elements are used today as well to achieve our goals.

The next chapter is about the ambitions of the vocational system throughout the years of 2000, writing about the changes, the huge amount of different methods and reformations, which sometimes led to chaos.

It is not easy to see the deeper meaning of such a process which is not part of our everyday life as the leader political party does not always want it. As teachers we are not usually involved in decisions about laws or regulations, we cannot influence the changes, however we should accomplish them.

With the help of my empirical research I could see with the eyes of a manager the consequences and the outcome of these reforms. My assumptions were often supported by my former and current leaders but there were some points where our opinion differed, we had diverse attitudes towards the new methods. We saw the strengths, the weaknesses, the opportunities and the threats of the different vocational systems with other perspectives. We agreed on the positivity of the 2020 innovations and it would be delightful to see the same as they do that this new vocational system will serve the demands of students, teachers, parents and labour market to step forward.

Irodalomjegyzék

Az állami fenntartásba vétel és az érintett TISZK-ek. Elérhető: https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=419:az-allami-fenntartasba-vetel-es-az-erintett-tiszk-ek&catid=10&Itemid=166 (Letöltés időpontja: 2021. október 7.)

Képes, J. – Medve, K. (2018): Digitális pedagógiai fejlesztések és beépülésük a köznevelési rendszerbe. *Országos Közoktatási Szakértői Konferencia*, Elérhető: <https://kiadvany.suliszerviz.com/kiadvanyok/29-kiadvany-2018/1108-2018-kepes-jozsefne-medve-katalin-digitalis-pedagogiai-fejlesztések-es-beepuelesuk-a-koeznevelési-rendszerbe> (Letöltés időpontja: 2021. október 7.)

Liskó, I. (2001): Az új szakközépiskolai modell értékelése. *Iskolakultúra*, 3. sz., Elérhető: http://real.mtak.hu/61106/1/EPA00011_iskolakultura_2001_03_003-019.pdf (Letöltés időpontja: 2021. október 7.)

Lükő, I. (2020): Mozaikok a szakképzés fejlődés közelmúlt évtizedeiből. *Opus et Educatio*, Vol. 7, No. 1, Elérhető: <http://opuseteducatio.hu/index.php/opusHU/article/view/362> (Letöltés időpontja: 2021. október 7.)

Martonfi, Gy. – Sinka, E. (2009): TISZK-ek, Fenntartók, Szakképző Intézmények. *Iskolakultúra*, 12. sz., Elérhető: http://real.mtak.hu/58012/1/EPA00011_iskolakultura_2009-12_repertorium.pdf (Letöltés időpontja: 2021. október 7.)

Martonfi, Gy. (2007): A TISZK rendszer kiépítésének első szakasza. *Háttér tanulmány*, Elérhető: http://real-j.mtak.hu/15721/8/educatio_2010_4.pdf (Letöltés időpontja: 2021. október 7.)

Martonfi, Gy. (2016): A szakképzés intézményrendszerének átalakulásai. *Educatio*, Elérhető: <https://epa.oszk.hu/01500/01551/00095/pdf/> (Letöltés időpontja: 2021. október 7.)

Molnár, Gy. – Lükő, I. (2021): A szakképzés összetettsége, problémahálója, aktuális kérdéskörei és sajátosságai. *Új Pedagógiai Szemle*, 71. évf. 5-6. sz., Elérhető: <http://upszonline.hu/index.php?issue=710506> (Letöltés időpontja: 2021. október 7.)

Nagy, D. (2010): Az egész életen át tartó tanulás fejlesztése az intézmények közötti nemzetközi együttműködéssel. *Interstudium*, Elérhető: <https://docplayer.hu/4458785-Tamop-2-2-4-08-1-2009-0012-inter-studium-az-egesz-eleten-at-tarto-tanulas-fejlesztese-az-intezmenyek-kozotti-nemzetkozi-egyuttmukodessel.html> (Letöltés időpontja: 2021. október 7.)

Nagy, N. (2015): A szakképzési centrumok működése. *Országos Közoktatási Szakértői Konferencia*, Elérhető: <https://kiadvany.suliszerviz.com/kiadvanyok/11-kiadvany-2015/133-2015-nagy-norbert-a-szakkepzesi-centrumok-mukodese> (Letöltés időpontja: 2021. október 7.)

Nő az igazgatók jogköre. Nagyobb szakmai önállóságot kapnak a szakképzési centrumok részeként működő intézmények. <https://www.ikk.hu/hirek/kulcsszerepe-lesz-az-igazgatoknak> (Letöltés időpontja: 2021 október 24.)

Palotás, J. (2018): A szakképzési iskolaszervezet negyedszázada. *Opus et Educatio*, Vol. 5, No.3, Elérhető: <http://opuseteducatio.hu/index.php/opusHU/issue/view/34> (Letöltés időpontja: 2021. október 7.)

Tót, É. (2017): A világbanki szakképzési modell. Elérhető: <https://docplayer.hu/39834011-A-vilagbanki-szakkepzesi-modell.html> (Letöltés időpontja: 2021. október 7.)

Vörös, K. (2014): A duális szakképzés múltja Magyarországon. *Új Pedagógiai Szemle*, 7-8. sz.

Zsoldos, A. (2016): *A szakképzés története, jelenlegi helyzete és megítélése Magyarországon*. Miskolc

Mellékletek

Intézményvezetői interjúk átiratai

Interjú Bertalan Zsolt

B.B.N. (Béresné Bodó Noémi): Köszönöm szépen, hogy elvállaltad az interjút, az első kérdésem mikortól voltál a Petrik igazgatója?

B.Zs. (Bertalan Zsolt): 1979-től tanítok a Petrikben vegyipari gyakorlatot, géptant, és aztán Szabóné Ica hívott igazgatóhelyettesnek 1987-ben amikor ő lett igazgató és ezt egészen 2002-ig csináltam, ezt az igazgató helyettességet, és aztán 2002-ben vettem át tőle az iskola igazgatását és 2012-ig voltam igazgató.

B.B.N.: Tehát 10 éven keresztül.

B.Zs.: Igen, akkor mentem nyugdíjba és akkor vette át tőlem a Juli (Hudacsek Lászlóné).

B.B.N.: Azért az nem semmi. 10 éven keresztül megéltél egy-két dolgot.

B.Zs.: Hát meg.

B.B.N.: A következő kérdésem az lenne, hogy milyen jogkörökkel rendelkezett akkor egy igazgató, az alatt a 10 év alatt?

B.Zs.: Lényegesen nagyobb, mint a mostani, tehát az iskola, a fővárosi önkormányzat fenntartásában működött, akkor már nem tanács, hanem önkormányzat volt. Nekem a közvetlen legfőbb főnököm a Demszky Gábor volt, illetve az ő helyettese a Horváth Csaba, ugye hát akkor az az éra működött a fővárosban és az abszolút közvetlen főnökömet úgy hívták, hogy Ifi István, ő volt az ügyosztály vezető és volt egy szakreferensünk, aki meg mindenhez értett, nagyon sokat segített a Horváth Sándorné. Most ezzel együtt én teljesen, ami a legfontosabb, én feleltem a tanügyi vezetésért, én feleltem az iskola állagáért és én feleltem az iskola

költségvetéséért. Tehát ha úgy tetszik akkor a jogkör kiterjedt nemcsak az oktatás irányításra, hanem a munkáltatói jogokra és a költségvetési jogokra is. A költségvetésben azért annyi korlátozás volt, hogy természetesen minden évben adtak egy létszám arányos költséget, tanuló létszámra gondolok, tanuló létszám és tanítási óra keret nagyságrendű költségvetést és ezen belül én szabadon gazdálkodhattam a bérek megállapításában is, nyilván a bértáblán belül. Illetve a dologi kiadásokban, de volt egy Szisz Róbert nevű gazdasági igazgatóhelyettes, talán mond valamit a neve, ő neki hát, hogy úgy mondjam tervezési és szignalizációs joga volt, tehát ha én azt mondtam, hogy holnap veszünk, mit tudom én, egy láda aranyat a dolgozók pénzéből, akkor ő kénytelen lett volna kifizetni, de írhatott volna egy feljegyzést az önkormányzatnak, hogy a Bertalannak elment az esze. Szóval körülbelül ilyen és nagyon, nagyon és ebben a legfontosabb talán a munkáltatói jogkör volt, amit a nem pedagógus dolgozók estében én kiszignáltam a Szisznek, tehát ha föl akart venni egy takarítót, vagy egy karbantartót, akkor én ebbe nem szóltam bele, de hát nem én voltam a felelős, de mi dönthettünk, az iskola vezetősége, az általános helyettese, a műszaki helyettese, az úgynevezett szűk vezetőséggel, hogy meghirdetjük az állást, kit veszünk fel kit nem veszünk fel. Abba már kisebb jogköröm volt, hogy a munkaviszony megszüntetése, de hát az államilag is kisebb jogkör volt, az azért nem ment olyan egyszerűen, hogy valakit kitegyünk. Ha mondjuk ilyesmi érdekel, akkor azért azalatt a 10 év alatt én 5 embertől tudtam úgy megválni, hogy hát közös megegyezéssel rábeszéltem.

B.B.N.: Abszolút értem. Szerintem ezt nem is kell túlcifrázni ezt a dolgot, mert szerintem ebből ennyi.

B.Zs.: Hát neveket nem mondok...

B.B.N.: Persze, nyilván.

B.Zs.: Hál istennek több volt az öröm.

B.B.N.: A következő kérdésem az lenne, hogy mik voltak az alappillérei ennek a szakképzési rendszernek, tehát arra gondolok, hogy hogy épült fel abban az időben a szakképzés.

B.Zs.: Semmi nincs új a nap alatt. A Petrik 1978-ban beszállt egy szakképzés fejlesztési projektbe, ezt a projektet a Szegedi Egyetem vezette, Ágoston professzor úr irányításával és ennek a projektnek az volt a neve, hogy *Egységes szakközépiskolai szakképzés*, ami hát lényegében majdnem a technikum modelljének vette vissza, tehát a 70-es évek előtti technikumi rendszert. Abszolút nyitott volt az iskolák átjárhatósága, ez olyannyira működött, hogy az Egressyvel, nem tudom ismered-e, volt olyan megállapodásunk, Teleky Blanka Szakközépiskolával működünk együtt, mit tudom én kivel, hogy a Mechwarttal is talán, hogy egymáshoz átjárhattunk a gyerekek a tizedik osztályig szabadon. Tehát ha a gyerekek azt mondta, hogy hát nagyon tetszik neki a kémia, de az elektrotechnika jobban tetszik, akkor a másik iskolaköteles volt átvenni. Most nem nagyon volt jellemző ez az átjárhatóság, az volt a jellemző, hogy ez a közös tananyag tartalmat tartalmazott, amibe széles, talán a mainál is szélesebb közismereti ismereteket szerettünk volna betenni és hát egy olyan jó szakmai alapozás a gyereknek, lehetőség, hogy 16 éves korig kitolja. Ez volt a koncepció és azt kell mondanom, hogy bár ma már nem illik az Ágoston modellre emlékeztetni, de minden szakképzés fejlesztés ezen alapszik, hogy széles alapozású, művelt gyerekeket képezzünk, és azért a szakmához is értsenek. Aztán egy nagyon nagy lendületet adott az iskolának a 90-es években, közvetlenül a rendszerváltás után, a világbankiprojekt, talán mond ez is valamit, nyilván Ica vezetésével, még akkor ő volt az igazgató. Belenyüzsögtünk, de szó szerint, akkor vettük fel a több lábon álló iskola ötletét, hogy ne csak vegyészetet, hanem környezetvédelmet és informatikát is tanítsunk, 3 szakmánk legyen, 3 szakirányunk legyen itt az iskolában és annak is az volt a lényege, hogy nagyon sok közös elemet tartalmazott az iskolák között, átjárhatóságot tartalmazott az iskolák között, és hát egy fajtaszakmai kompetenciát is akart adni. A világbanki program abszolút kompetencia alapú képzésre

épült, aztán én személyemben ebbe egy plusz lehetőséget kaptam, mert meghívtak egyrészt a Petriktől függetlenül tanterv fejlesztőnek és aztán ez a munka mind a mai napig tart, nem világbanki hanem jelenlegi állapotában, illetve megbízott a minisztérium taneszköz fejlesztés összefogásával, hát 100 iskola vett ebben részt 1999-ben és ezeknek az iskoláknak a világbanki támogatási keretterhére hát 36 millió dollárt kellett elköltenünk és én erre olyan szempontból vagyok büszke, hogy nem lett belőlem semmilyen újság cikk sem politikai botrány, nem mondták azt hogy korrumpálható vagyok, hogy megvettek. Nagyon sok mindent kapott akkor a Petrik is, meg a többi iskola és akkor végül az igazgatóságom alatt volt, bevezették a TISZK rendszert, amire az akkori politikai ellenzék azt mondta, hogy nahát ez borzasztó, marhaság és rettenetes. Aztán amikor az akkori politikai ellenzékéből politikaivezető lett, akkor rögtön azt mondta, hogy hát az egyedüli járható út hogyha a szakképzési központokat hoznak létre, nyilván ne TISZK-nek nevezzük, mert hát pejoratív hangzása van, hanem nevezzük szakképzési központoknak, de a tartalma ugyanaz. Ugyanis mi is volt a lényeg? Az volt a lényeg, hogy a gyakorlatiképzés erőforrásait azt egy kézbe kell összefogni, egy kézből kell koordinálni és irányítani a gazdaságosság érdekében. Hát most ennek viszont az iskolák igazgatóinak önállósága áldozatul esett. Tudod, amikor 1996-ban azt mondta az Ifi István egy fővárosi igazgatói értekezleten, hogy kollégák itt lehet, hogy a 150 iskolának az igazgatójából lesz 140 tagintézmény vezető és csak tízzel kell a jövőben birkóznom, akkor ő ebbe majdnem belebukott. Aztán 2013-ban pedig vagy 2014-ben nem mondta az új fenntartó, hanem megcsinálta. Most már tagintézményvezetők vannak, nem önálló jogkör. Önálló jogkör a tanügy irányítást csinálhatja, a gazdálkodásra javaslatot tehetés a munkáltatói jogok gyakorlására is csak javaslatot tehet. Ennyiben változott az igazgatói tevékenység viszont a szakképzés változatlanul arról szól, hogy koncentrált erőforrásokkal és lehetőleg széles alapozással egy komplett dolgot adjon. Nekem nem ördögtől való az, hogy 5 évig tart az iskola és az ötödik év végén fejezheti be a gyerek. Ne menjen el máshova már az érettségi után, hanem szerezze meg amiért ő 14 éves korában ide

beiratkozott. A technikai rendszer megszüntetése óta szerettük volna visszahozni azt, hogy a gyerek fejezze be a tanulmányait, itt teljes körben, ez kényszer pályán csak úgy érhető el, ha az érettségét a szakmai vizsgával együtt kapja meg. Nekem ez nagyon tetszik. Nyilván sok szülőnek nem tetszik, no de hát erre mondta annak idején örök emlékezetű Antal József is, hogy tetszettek volna meggondolni magukat. Tehát akkor, amikor a gyerek dönt, hogy gimnáziumba vagy szakközépiskolába vagy szakiskolába megy vagy a szülő dönt akkor ezt is bele kell kalkulálni, hogy akkor kisfiam te nem négy évig tanulsz, hanem öt évig, attól ő még mehet egyetemre az ötödik év után. Hát miért ne, hát ugyanúgy, sőt. Egy kicsit többet is tud meg ott van a tarsolyában az a biztonság, hogy van egy szakmám. Amikor én végeztem, érettségiztem akkor én az érettségivel együtt – én nem ide jártam, mert ide nem vettek volna fel, ide csak a nagyon jó tanulókat vettek fel – én az Irinyibe jártam annak idején, ott érettségiztem, ott nem technikai bizonyítványt adtak, hanem szakmunkást. Együtt adták az érettségivel, teljes jogú, az 1544-es vegyipari szakmunkás bizonyítványom van és soha nem láttam kárát, hogy ez nekem megvan. Tehát nekem ez a mostani szakképzési dolog ez egy pozitív és jó változás, ezt mindenképpen szeretném aláhúzni. Ami fontos még, aztán utána hagylak kérdezni, hogy a duális képzés kérdése, na most a duális képzést először 1992-ben pendítette meg Benedek András, akinek volt egy olyan szava járása, hogy a szakképzésben paradigma váltás kell, a Benedek András egy nagyon-nagyon jó államtitkára és irányítója volt ennek a dolognak. Kicsikét olyas valaki volt, mint a Pölöskei Anca. Benedek András mondta azt, hogy vegyük át a német modellt és próbáljuk meg azt, hogy a képzésnek egy része a gyárakban legyen. Na most ezzel egyetlen egy probléma van nem egyformák a szakmák. Tehát addig ameddig egy fém megmunkáló szakmában, egy eszterga gépen a gyerek rosszul állítja be a gépet és elrontja a terméket, akkor az a termék selejt, kész, kidobják, az azt követő 5000 darab már nem lesz selejt. De a vegyiparban ezt nem lehet megcsinálni, meg hát nem mondhatom azt a gyerekeknek, hogy állítsd át azt a hőmérsékletet, mert hát akkor mit tudom

én a Cavintonból esetleg Viagra lesz és az nem lenne egy jó ötlet, ugye? Tehát ott milliós károkat lehet okozni egyetlen pillanat alatt, hát a balesetről és annak a veszélyességéről nem beszélve. Tehát mondjuk egy vegyipari duális képzés sokkal nehezebb kimunkálni, mint mondjuk a szolgáltatóipariról nem is beszélve. Mert hát, ha a fodrász tanuló elszúrja az esküvői frizurát, tehát akkor legfeljebb zöld lesz a menyasszony vagy kék, de hát más baja nem történik. De hát a vegyiparba ez veszélyes szakma, ott azért ezt nehezebb megvalósítani, de nem lehetetlen. Most az elmúlt két évben és igazából, hogy tavaly visszajöttem a Petrikbe, még egy évre tanítani, az ennek is köszönhető volt, hogy egy részt ugye volt egy felkérésem, a minisztérium részéről, az új OKJ-k kidolgozására, most az új OKJ-k nyomában, az új digitális tananyagon dolgozunk, Tóth Edinával, innen a Petrikből meg a Bozóki Judittal közösen, meg hát más iskolából is vannak egy páran. Amikor tavaly ez szóba került, akkor a Richter felkért, hogy csinálnék-e nekik egy olyan programot, hogy fogadják a Petrikes gyerekeket, de ez igazodjon a duális képzéshez. Mondtam, hogy jó csinállok egy olyan programot, amikor a program elkészült, akkor rám főrmedtek, hogy ha már kitaláltad csináld is és gyere és old meg és akkor én azt mondtam Csillának, hogy ok én ezt megcsinálom, de akkor ennek úgy van értelmes a dolog ha a vizsgára felkészítést is én csinálom a gyerekeknek és akkor így a most végzett 13/A osztálynak én a duális gyári képzést is én csináltam a Richterben, részben a Fogarasi az Egist és én csináltam nekik mindent, a vegyipari ismereteket felkészítést.

B.B.N.: Az lenne a kérdésem, hogy ha ki kellene emelned egy-egy olyan gyengeséget, erősséget, ami annak a rendszernek a pontja volt, ami mondjuk a többiben nem jelent meg. Valamit, amit tovább kell vinni, mert ez az erőssége volt és mondjuk mi az, amit elfelejtenél abból a rendszerből?

B.Zs.: Hát kezdjük az erősséggel, addig gondolkozom a gyengeségen is. Az erőssége az volt, hogy adott az iskoláknak, már a világbanki program is meg az azt követő TISZK-es rendszer is, adott egy olyan lehetőséget, hogy az innovatív iskolák hozzájuthattak erőforráshoz. A feltétel az

innovatívságon volt, tehát magyarul minden tőrora pályázni kellett. Ugye amikor ennek a Petriknek az épületét építették, a B épületet, az A épület már több mint 100 éves, 1970 és 74 között, eldöntötték, hogy építenek új laborokat és ezt mutogatjuk ország szerte. Erre később nem volt lehetőség. Később az önkormányzat szólt, hogy kiírtak decentralizált szakképzési alap pályázatot, a minisztérium és akkor nézzétek meg, 15 millió forintig pályázhattok valamire. Akkor nekem össze kellett szednem egy stábot, akik ebben partnerként azt mondták, hogy nagyszerű, akkor vegyünk egy új műszert a műszeres laborba vagy vegyünk új felszerelést, vagy alakítsuk át a laboratóriumot, építsük át, de nyilvánvalóan ezt nem én első Bertalan Zsolt csináltam, hanem a munkatársaim, és ebben ez volt a nagyon nagy pozitívum, én nagyon élveztem a csapatmunkában való munkát, ha elég innovatív voltál hozzájuthattál forrásokhoz. Valószínűleg, hogy ez azért még most is megvan, de nem ebben a dimenzióban, nem tudom, hogy mennyire tud a Petrik jelenlegi irányítása önállóan innovatív lenni, vagy erre az innovációra előbb rá kell beszélni a BSZC-nek a vezetőit. Nekem nem kellett ilyet csinálni, nekem Baranyi Annát kellett rábeszélni, meg Sziszt kellett rábeszélni, hogy na akkor csináljatok egy tervet és akkor nem egy ködös akármikor, hanem egy konkrétat, mit, mikor, hol a helye a tanterveben, tehát azért meg volt ennek a felépítése és ha ez a pályázat sikeres volt akkor elfogadták és kaptunk rá fejlesztést. Így került sor 2009-ben az egész iskola felújítására, ez egy pályázat volt. 15 iskola pályázott és 3 iskola nyert. Én a kockázatelemzését, SWOT analízisét csináltam a pályázatnak és a végén ez egy jó kis vastag dokumentáció volt, amire aztán a végén azt mondták, hogy megér 1,5 milliárdot, egy elég jelentős összeg volt. Mi volt a gyengesége, talán ugyanez. Tehát ez csak csapatmunkában működik, tehát ha te nem tudod erről meggyőzni a munkatársaidat, hogy ez fontos, akkor te egyedül kiagyalhatsz bármit, arra a bírálók rá fognak jönni, hogy az a te ötleted és nincs mögötted senki. A legnagyobb nehézségem, mint igazgató az volt, hogy meggyőzzem a többieket, hogy amit mi csinálunk az nem politikai blöff, hanem adott esetben a saját túlélésünknek egy lehetősége és érdeke. Mi volt a fenyegetettség? Az,

hogyan az emberek egy része, hogy erősebb lesz az ellenhang. A Petrik relációjában ilyen nem volt és azt viszonylag gyorsan elfogadták, hogy nem riválisak leszünk, hanem a szakma érdekében veszük fel a gyerekeket. A veszélyek között ott szerepelnek a szülők is, időnként igazgatóként azt mondtam, hogy a gyerekekkel csak-csak el lennének csak a szülők.

B.B.N.: Igazából kettő kérdés van még, én azt gondolom, hogy az utolsó előttire, hogy hoztak-e reformokat, azt sok rétuén megválaszoltad, mind a világbanki mind a TISZK-es rendszerről. Ami még engem foglalkoztat, hogy mi a véleményed a mostani rendszerről? Azt mondatd, hogy te ezt jónak tartod, de mit gondolsz ez most működni fog? Nem lesz az, hogy két év múlva meggondolják magukat és egyújabb történés fog...

B.Zs.: Ez, amit te kérdezel, az sajnos politika, ha rajtam múlt volna az előző is működne. Ebben az országban egy borzasztó dolog, hogy kitalálunk valamit és annak nincs kifutása. Egyedül talán a világbanki program volt olyan, hogy legalább évfolyamnak megvártuk úgy a végét, hogy nem rúgtuk fel a kellős közepén. De az azt követő időkben két évenként megváltoztattuk a programot. Ez majdnem olyan mintha a futballban a gól belövése előtt valaki azt mondja, hogy arrébb viszem a kaput, mert ott jobb helyen van. Egész egyszerűen nincs kifutása a dolognak. Kitalálták két évvel ezelőtt a szakgimnáziumot. Mindenki azt mondta, hogy na ez nettó hülyeség, ez így nem jó. Lehet, hogy van néhány szülő, aki azt mondja, hogy na az ő gyereke nem szakközépiskolába hanem szakgimnáziumba jár, de ez így marhaság. Akkor nevezzük technikumnak és legyen technikus programja, de ez a szakgimnázium, ez nem. Kifutott már? Hát még nem futott ki, most lesz harmadikos a szakgimnazista, de az új 3+2-es OKJ rendszerében már most lesz a tizedikes. Valójában még egy évet sem hagytunk annak, hogy egy ötlet végig menjen, hanem már belekezdünk valami újba. A laboratóriumban kísérletezhetsz, egy lombik kék helyett zöld lett, egye meg a fene. De a gyerekekkel nem lehet kísérletezni, mert a gyerekeknek az az osztály, az az év, amit lejárt, az egy megismételhetetlen egyszeri és soha többet nem lesz. Na most, ha ezt ő úgy csinálja végig, hogy nem látja a végét, akkor milyen bizalma legyen a

szakképzési rendszerben? Vagy ne találjunk ki percenként újat vagy ha kitaláljuk akkor azt valamire építve találjuk ki. Akkor most azt mondom, hogy új tanterv, új OKJ, 2016-ban, akkor azt csináljuk végig. Akkor azt, amit most elkezdünk folytatni kellene és szorgalmazni az elkövetkezendő 10 évben. És azért mondtam az elején, hogy ez egy politikai kérdés mert ha ne adj isten bármi úgy alakul, hogy a választás egy politikai változást hoz az országba, akkor az oktatási változást is fog hozni? Akkor az a gyerek annak a politikának lesz az áldozata, amelyik éppen akkor változik amikor ő 15-16-17 éves? A szakmaiságot hiányolom, ezt a veszély látom, ezt most itt végig kellene csinálni. Belépett a gyerek és majd elmegy és még lépjen be utána 3 vagy 4 és utána lesz egy olyan tapasztalat és a tapasztalok feldolgozása, elemzése nagyon fontos lenne, ami nem történ meg a 70-es évek óta. A mai pedagógiai munkában a kutatóelemzést hiányolom. Nincs párhuzamos vizsgálat, hogy a duális és nem duális képzés mennyire más.

B.B.N.: Akkor szerinted ez csak a politikán múlik?

B.Zs.: Igen, sajnos.

B.B.N.: Hát nagyon szépen köszönöm, hogy vállaltad.

B.Zs.: Én is köszönöm.

Interjú Baranyiné C. Veress Anna

B.B.N.: Mikortól meddig voltál a Petrik igazgatója?

B.C.V.A.: 2017. február 15- 2018. aug.31. (Hudacsek Lászlóné NSZFH távozásával megbízott)

B.B.N.: Milyen jogkörökkel rendelkezél?

B.C.V.A.: 2015. július 1-től jöttek létre Mo-on a Szakképzési Centrumok. Mi a Budapesti Műszaki Szakképzési Centrum tagintézménye lettünk.

Felelős voltam az iskola irányításáért, annak szakmai munkájáért, a Centrum által meghatározott képzési szerkezet alapján az egyes ágazatokhoz tartozó szakmák tárgyi és humán erőforrás biztosításáért. De nem gazdálkodhattam, de felelős voltam a biztonságos, zavartalan működésért, ehhez szükséges egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséért

Nem gyakoroltam munkáltatói jogkört. Az új tanárok felvételét javaslatom alapján a Centrum főigazgatója hagyta jóvá, s létesített jogviszonyt velük. Az adminisztratív tanügyi feladatok ellátásáért, tanügyi dokumentumok nyilvántartásáért, kezelésért (beírási napló, anyakönyvek naprakész vezetésért), E Kréta és a KIR rendszer összehangolásáért

B.B.N.: Melyek voltak a szakképzési rendszer alappillérei ebben az időszakban?

B.C.V.A.: Szakmára való felkészítés Szakmai és vizsgakövetelmények és a Szakképzési kerettanterv alapján.

Kompetencia alapú tanterv: a célokban és követelményekben megfogalmazott kompetenciák

Vállalati igények figyelembevétele a munkaerőpiacon való sikeres megjelenéshez

Te egy SWOT analízist szeretnél tőlem? Pár gondolat erről

Erősségek

-a szakmák egyedisége

- a szakképzési rendszer átláthatósága, kiszámíthatóság, nem azonnali változások
- versenyeken való sikeres részvétel (Petrikre vonatkozóan)
- nagy tudással rendelkező pedagógusok, tapasztalt jól képzett szakmai tanárok
- jó beiskolázás a 9. évfolyamra
- gyakorlat orientált képzés

Gyengeségek

- a vállalati igények kevésbé jelennek meg az oktatásban
- 2010 után az akkor korszerű eszközök fejlesztése lelassult
- környezetvédelmi területen romló beiskolázás

Lehetőségek

- az új OKJ bevezetésével kialakuló szakmaválasztási, beszámítási és más variációs lehetőségek, amelyek növelik a tanulók esélyeit (részképesítés, elágazás, ráépülés) a munkaerő-piacon
- szükségletek alapján tervezett és szervezett infrastrukturális fejlesztés

Veszélyek

- szakképzési hozzájárulás megszűnésével az infrastrukturális fejlesztés anyagi fedezete nem elegendő
- a szakmai tanárok nyugdíjas korba léptek, nincs utánpótlás a fiatal mérnökökből anyagi és erkölcsi megbecsülés hiánya miatt (ez most is igaz)
- gyorsabban változnak a munkaerő-piaci igények, mint azt az iskola követni tudná
- tananyag korszerűsítés csak iskolai szinten oldható meg lelkes tanárokkal anyagi fedezet nélkül, nem volt központi tananyagfejlesztés, szakmai tankönyv stb.

B.B.N.: Hoztak-e a reformok valódi előrelépést?

B.C.V.A: Azzal a céllal jöttek létre, hogy hozzanak az ipar 4.0, szakképzés 4.0 szellemében. Ez később fog kiderülni.

Remélhetőleg (ebben dolgozom most azért írom le) a szakképzési és felnőttképzési oktatási rendszer megújítása révén a vegyipari szakképzésben résztvevő diákokat olyan duális rendszerben lehet majd oktatni, melyben a gyógyszeripari vállalatok tevékenyen részt vesznek a fiatalok képzésében. A Budapesti Műszaki Szakképzési Centrum és két nagy gyógyszeripari cég (EGIS, RICHTER) Budapesten Vegyipari Ágazati Képzőközpontot ÁKK-t szándékozik létrehozni.

B.B.N.: Mit gondolsz a mai szakképzési rendszerről?

B.C.V.A.: negatív: Túl sok változás jött az új szakképzési törvény szerint, még az előző rendszernek sem volt meg a kifutása, folyamatosan és hirtelen jövő változások nehezítik az oktatási folyamatok tervezését a szakmai oktatás szervezését.

Pozitív:

-Szakmák tartalmi megújítása elvileg vállalati szakemberek bevonásával (a megújítás megtörtént, de a szakemberek csak részben segítettek, szakértő szakmai tanárok építették be a javaslatokat a KKK-ba és PTT-be

-Központi digitális tananyagfejlesztés indult az új szakmákra vonatkozóan

-Duális képzés erősítése jó, de nehéz megoldani sok szakma esetén. A cégek nem képesek biztosítani a teljes képzési palettát a szakirányú oktatásban csak a profiljuknak megfelelőt.

B.B.N.: Köszönöm, hogy válaszoltál a kérdéseimre.

Interjú Gál-Berey Csilla (jelenlegi igazgató)

B.B.N.: Az első kérdésem az lenne, hogy mióta vagy a Petrik igazgatója?

G.B.Cs.: 2019 augusztus 15.

B.B.N. Mik a jogkörei egy igazgatónak most, tehát a te feladataid, szerepeid az intézmény életében?

G.B.Cs.: Most egy kicsit jobb a helyzet, mint az előző rendszerben, tehát 2020 július 1 óta egy kicsivel több dologhoz van közöm, és több dologra van rálátásom, de alapvetően a gazdasági vonal, a finanszírozás része az nem az én kezemben van. Ez az, amire én bizonyos részben betekintést kapok, de alapvetően és javaslatokat teszek és alapvetően minden döntés a főigazgató kezében van. A szakmai részét nézzük, nem a gazdasági oldalt, ott sokkal több jogom van, de itt is mindenhol ott van a főigazgató. Például, ha egy alkalmazottat szeretnék felvenni vagy elbocsátani, ezeket a döntéseket én hozom meg de alaposan meg kell indokolnom papíron. Nem én írok alá, nem én alkalmazom, hanem a főigazgató. Gyakorlatilag, ha nagyon fehéren-feketén akarjuk kimondani akkor közvetlenül az én hatásköröm házon belülre koncentrálódik. A többiben az én meglátásom alapján dönt a főigazgató vagy a kancellár attól függ, hogy milyen témáról van szó. Tehát én egy közvetítő szerepet játszom, amennyiben én javaslok valamit az esetek 99%-ban arra indulnak.

B.B.N.: Mit gondolsz ennek a szakképzési rendszernek az erősségeiről, illetve gyengeségeiről. Tehát mit gondolsz mik azok, amik jók, hogy vannak, illetve mi az, amit kihagytál volna belőle.

G.B.Cs.: Hú, de nehéz kérdés!

B.B.N.: Igen, azért is nehéz mert most lett bevezetve.

G.B.Cs.: Én eléggé pozitívan gondolkodom erről az új törvényről, gyakorlatilag csak pozitívumokat láttam. Nagyon sok olyan dolog volt, amelyben megváltást hozott ez az új törvény, a törvénynek a rugalmassága, az az, ami nekem nagyon tetszik. Az, hogy egy kicsit nyitottabbak lehetünk a világra, a diákoknak megfelelőbb lesz, könnyebb lesz döntést hozni. Nagyobb a szabadságunk a tekintetben, hogy milyen

tanulmányokat számíthatunk be. Ettől lendületet kaphat, mert nem kell újra tanulnia azt a tantárgyat, amit már tanult. Ha van valami alapja a beszámításnak. Az is nagyon tetszik, hogy ha akarom módosíthatom a kollégák jutalmazását, itt csak egy gond van, hogy nem látom pontosan mennyi pénzzel gazdálkodom. Van mozgástér, csak nincs hozzá pénz, vagy nem látom a hozzá tartozó pénzeket, ez a zavaró tényező. A tanárok szempontjából is szabadabb lett. Eddig soha nem volt pénz például a felvételik kijavítására, most meg lehet találni azt a szegmenst amiből finanszírozni lehet.

B.B.N.: Mit gondolsz a duális képzésről?

G.B.Cs.: Erőssége és egyben hátránya is a szakképzési törvénynek, mert a duális képzés alapvetően ugyanígy ki van találva, hiszek benne, hogy jobb képzést tudunk nyújtani. Azonban abban a három területben, ahol mi oktatunk Magyarországon alkalmatlan erre. A bűdös életben nem fogunk találni informatikában duális partnert, a vegyészetben, ugye ez egy veszélyes iparág, 16 éves diákot nem engednek be a gyárakba és akkor a környezetvédelekről ne is beszéljünk. Ez a villanyszerelőkre van kitalálva, nyilván más szakmákra is, de az a három iparág, amelyben mi oktatunk nem vevő most Magyarország. Bár szerintem ez világ szinten probléma, nemcsak nálunk, de a vegyészet és a környezetvédelem teljesen kiforratlan, ezért mondtam, hogy előny és hátrány is.

B.B.N.: Mit gondolsz arról, hogy csak a technikai vizsgával együtt szerezhetik meg az érettségit, ez egy lehetőség vagy inkább hátrány vagy veszély, kevesebb diák vagy szülő ugrik bele egy ilyen képzésbe?

G.B.Cs.: Ha a szülő szempontjából nézzük hátrány mert megijednek az évek számától, ha viszont az iskola szemszögét nézzük, és a nyílt napok alkalmával kiemeljük az előnyeit a képzésnek, főleg a kimenetelére gondolok, akkor ezt meg tudod magyarázni a diáknak, ezt tudod semlegesíteni. Azzal, hogy a végén a szakmai vizsgájuk emelt szintű érettségivel egyezik meg, ez csak jó tud lenni. A gimnazistákhoz képest ez még mindig csak egy év plusz, ez mindenképpen pozitív. Az én gyerekem is most lesz nyolcadikos és én köteleződtem el a technikum mellett, mert

ha egy olyan szakirányt választasz, amiben nem érzi jól magát, akkor nem tudsz váltani. Ha jól választasz akkor nagy előnye van, a munkalehetőség, az ösztöndíj, ezekkel mind meggyőzhető a gyerek.

B.B.N.: Ez a rendszer, ezt most megengedik, hogy kifusson vagy megint változtatnak?

G.B.Cs.: Ez megint egy nehéz kérdés mert csak szubjektíven tudok válaszolni. Mint igazgató azt látom, hogy fejetlenség van, nem a törvény hátránya, hanem a jogalkotók nem gondoltak sok mindenre. Ezek olyan óriási hibákat, galibákat okoznak. Például azok a diákok, akik hozzánk jelentkeztek érettségizni más iskolából, megadják az oktatási azonosítójukat, de nem tudjuk átemelni őket a KIR-ből mert mi a SZIR-ben dolgozunk, és nincs átfedés a két rendszer között. Egyesévek kell minden adatát felvinni mert mi nem vagyunk KLIK-es iskola, nem a KIR-ből dolgozunk, nincs hozzáférésünk. Vagy a nyolcadikos gyerek, aki hozzánk jön, nem tudjuk átemelni az adatait. Ezek hibák, nem a törvény hibája, hanem a jogalkotóké. Módosítások ezért történni fognak, de alapjaiban nem fognak változtatni, ebben biztos vagyok.

B.B.N.: Akkor sem, ha politikai váltás lesz?

G.B.Cs.: Nem fogják megcsinálni. Ez akkora munka lenne. Gondold el, hogy az oktatást most szétválasztották, a közoktatás és a szaképképzés most külön lábakon áll, három pillér van kettő helyett, ki a fene fogja visszacsinálni. Jó irányba megyünk, nyugat felé indultunk el. Ami benne van ebben a törvényben, a mozgatórugója az szerintem abszolút pozitív és jó irányba visz, nincs miért visszaállítani.

Interjú Hudacsek Lászlóné (jelenleg az NSZFH elnökhelyettese)

B.B.N.: Szeretettel köszöntelek, első kérdésem az lenne mikortól meddig voltál a Petrik igazgatója?

H.L.: Ú, te ez jó kérdés, 2011-től, decemberétől voltam megbízott igazgató 2012 augusztusáig és 2012-től 2017-ig, 5 évig.

B.B.N.: Milyen jogkörökkel rendelkezél akkor?

H.L.: 2011-ben, amikor igazgató lettem, akkor még önálló intézmény voltunk, viszont a gazdálkodás a GSZ-hez tartozott, a Gazdasági Szervezethez. Tehát gyakorlatilag gazdálkodásában nem volt önálló, része volt a Gazdasági Szervezetnek, tudod akkor voltak ezek a mellékletben igényeltük, tehát nem voltak gazdálkodási jogkörei az igazgatónak, viszont ugye gyakorolta munkáltatói jogokat, tehát teljes egészében gyakorolta a munkáltatói jogokat és az intézmény szakmai működéséért a felelősséget viselte.

B.B.N.: És ez 2012-től hogyan változott meg?

H.L.: Ez 2013-ig maradt, mert 2013-ban jött létre a Klebersberg.

B.B.N.: Akkor mi az, ami változott, a Klebersberg alatt?

H.L.: Látod, ebből írtam a szakdolgozatomat, hogy hogyan változtak az igazgatói jogkörök, meg hogyan veszett el ez a menedzser szemlélet a Klebersberg központhoz tartozóan. Mert ahogy bekerültünk a Klebersberghez, akkor gyakorlatilag a Fővárosi Szakképzési Osztályhoz tartoztunk, a Házlinger vezette a Szakképzési Osztályt és gyakorlatilag bevezették ezt az úgynevezett utasításos rendszert, tehát elnöki utasításokon keresztül történt meg az intézmények irányítása, gazdálkodásában a Gazdálkodási Szervezetek elvesztették korábbi szerepüket és központilag történt a gazdaság irányítása. A Szakképzési Centrumok, a munkáltatói jogköröket a pedagógusokat biztos, meg szerintem az alkalmazottakat is, de ebben nem vagyok biztos az igazgató gyakorolta, 2015-ben jöttek létre.

B.B.N.: Tehát akkor te 3 féle rendszerben is voltál igazgató?

H.L.: Az önálló rendszerben, a KLIK-es rendszerben és utána pedig a Szakképzési Centrum tagintézményeként. Mert ugye ez volt a változás, hogy tagintézményekké alakultak át az iskolák. Már akkor, amikor újra intézmény volt 2019-től, akkor már nem voltam igazgató.

B.B.N.: 3 féle is volt ugye a te igazgatásod alatt, de a szakképzés alappillérei változtak ezalatt a 7 év alatt amíg igazgató voltál?

H.L.: Az alappillérek, mit értünk az alappillérek alatt?

B.B.N.: Hát, ha belegondolsz a mostani változások alapjaiban változtatták meg a szakképzést.

H.L.: Igen, Hát nem volt változtatás, egyetlen változás volt a 2013-as OKJ és a 2016-os OKJ. Tulajdonképpen a szakmai tartalmak alakultak át. Iskolai szinten ez érintette a Petriket mert igazából a vegyészetben történt nagyon jelentős változás, mert a laboratóriumi technikus meg a vegyipari technikus, két ágazat, az egyik a laborra a másik a mérnöki alapeladatokra épül, és ehelyett lett a vegyésztechnikus, tehát gyakorlatilag ilyen szempontból a szakmai tartalom változott és a másik változás pedig a szaktechnikus képzésnek a bevezetése volt. A szakmai tartalom változott. És az én időm alatt, szakmailag a legnagyobb kihívás volt amire kellett így figyelni, a Petrikben a szaktechnikus képzés beindítása, ugye vegyészetben a műszeres analitikus meg a drog és toxikológus. A környezetvédeőknél volt a hulladék meg a település, mi azt a kettőt választottuk és volt még a környezetvédelem, tehát ezek a szakképzések és ezek félévesek voltak a környezetvédeőknél, egy évesek a vegyészknél és ezek lettek most a program követelményes szakmai képzések. Ez iskolai rendszerben volt. És a másik ilyen alapvető változás, ez a Szakképzési Centrumok megalakulását követően volt, ez a felnőttoktatásnak az erősítése, ami a Petriknek nem volt újdonság, mert a Petriknek mindig volt felnőtt oktatása. Igazából a keret változott a KLIK, illetve a Szakképzési Centrum létrejöttével, a szakmai tartalom 2013-ban és 2016-ban változott az OKJ-val.

B.B.N.: Ha egy SWOT analízis mentén kellene végig gondolnod a szakmai képzések változásait igazgatóságod alatt, melyek lennének azok az

erősségek, gyengeségek, lehetőségek, illetve veszélyek, amelyeket kiemelnél, amelyeket tovább vitt a rendszer mert annyira jók működött?

H.L.: Most csak a szakképzési rendszer vagy a teljes iskolai élet?

B.B.N.: Igazából lehet a teljes iskolai élet is?

H.L.: Mert ha csak a szakképzési rendszert nézem, akkor a kéttannyelvű képzés az egyik nagy húzóerő. Illetve a képzés megerősítése, hiszen ennek a gyökerei messzebbre nyúltak vissza, egyrészt a kéttannyelvű képzés, másrészt, ha szakma struktúráját nézem, elsősorban a vegyészetben magasabb volt a technikus képzésben maradtak aránya a szakképzésben. Környezetvédőknél, informatikusoknál alacsonyabb volt a szakmában maradás. Ez volt az egyik erőssége, ami oda nyúlik vissza, hogy az iskola pályaaorientációs és marketinges munkája kiemelkedő volt, meg szerintem most is. Volt egy híre az iskolának, egyrészt az eredményei, tehát úgy építeném fel, hogy volt egy jó pályaaorientáció, van egy jó hírneve és küldetése az iskolának és ennek az a visszacsatolása, hogy az átlagosnál jobb képességű tanulók kerültek be az iskolánkban. Ha ennek az időszaknak a kompetencia méréseit nézed, ebben az időben is már az ország legjobb 10 iskolájában volt a Petrik. Tehát ez mindenképpen erősség volt. Erőssége volt, hogy a felnőttoktatás a jelentőségét sokkal hamarabb megragadta, ennek hagyományai voltak, ez nem az én érdemem. A másik, hogy a Petrik mindig nyitott volt az innovációra. Én amióta én ott szocializálódtam, én mindig azt tanultam a vezetőimtől, hogy nyitottnak kell lenni az újra, mert abból származhat az iskolának előnye. Még egy erősséget említenék, ami meg részben a te érdemed volt, az, hogy emlékszel amikor a DÖK-öt elindítottad, hogy nagyon erős volt az iskolának a megtartó ereje. Tehát nagyon alacsony volt, országosan is, nagyon minimális volt a lemorzsolódás, a nappalin 1%-os volt a lemorzsolódás. Ehhez viszont hozzájárultak azok a szabadidős programok is, a szakmai tartalom túl, ami nélkül jó iskola nem működik. Mik voltak a gyengeségek? Elsősorban abból adódtak, ez most lehet, hogy nem lesz pontos, inkább nehézség volt az Irinyivel való összevonás idejére, ha visszamegyünk, megnőtt a tanulói létszám és ezzel a zsúfoltság, oktatás

szervezésnek a nehézségei, valamint a tanárellátottság, és ha visszaemlékszel főleg az informatika területén, a leggyorsabban változó ágazati terület volt, ahhoz, hogy olyan tanárokat tudjál találni, akik a modern informatika világában jártasak, azért ez nehézséget okozott. Tehát a megfelelően felkészültségű tanárok. Azzal, hogy jött egy fiatalabb generáció, azzal tudott stabilizálódni és azért nagyon magas volt az óraadók aránya, ami nem biztos, hogy rossz, de ez mindenképpen nehézség, a SWOT analízisben azt mondom, hogy gyengeség. Illetve még egy gyengeség volt, a technikus képzésben nappalin és a felnőttoktatásban is a magas lemorzsolódási arány. Ez országosan probléma volt.

Veszély volt a demográfiai mélypont, a középiskolás tanulók számarányának a csökkenése, mindenképpen begyűrűzött, amit pedig a vezetői programomban is kiemeltem, a humánerőforrások biztosítása, főként a vegyészet és a környezetvédelem területén a tanári korfa előregedő volt. Nekem azt kellett prognosztizálnom, hogy mennyien fognak nyugdíjba menni és bocsánat, és erőssége volt, hogy minden tanárnak meg volt a szakképzettsége, egyetemet végeztek. Komoly probléma volt az előregedés, hogy hogyan tudjuk biztosítani azt, hogy egy nagy vegyész generáció nyugdíjba vonult és nincs meg az az utánpótlás. Gyakorlatilag nagyon nehéz helyzetben van most a vezetés mert nagyon nehéz a pótlás. 2016-ban a Szakképzési Centrumok létrejöttével hasonló szakmacsoportos iskolák kerültek egy központba Budapesten míg vidéken minden szakmacsoportot felöleltek a Centrumok. Ezáltal vetélytársai lettünk egymásnak, szorosabban összekapcsolták ezeket az iskolákat, kialakult egy versenyhelyzet, amit azt mondom a mai fejemmel, hogy nem tudtuk kihasználni, mind a mai napig nem használják ki az iskolák. Hozzunk létre egy egységes munkaközösséget, hogy kialakítsuk úgy a munkamegosztást, úgy, hogy az vállalja az egyes munkaterületeket, amihez a legjobban ért. Én is úgy voltam, hogy legyen nálunk szoftverfejlesztő meg rendszergazda képzés, meg tartsunk meg mindent, mert így tudom megőrizni az iskola identitását. Ez azért ez egy nagy dilemma volt itt a fővárosban, mert a tanulók iskolát választanak és nem

ágazatot, főként akkor amikor egy csoportban van ugyanolyan iskola, akkor nagyon fontos, hogy te legyél a legjobb. Amikor szakmai konferenciákon voltam mindig azt mondták, hogy a Petrikből? milyen jó, visszacsatolnék a pályaorientációra mert olyan kollégákkal tudtam együtt dolgozni, akik friss voltak ebben a rendszerben, hogy meg tudták ragadni a tanulókat.

B.B.N.: Utolsó kérdésem az lenne, hogy mit gondolsz a mai szakképzési rendszerről és most haza fogsz beszélni ugye?

H.L.: Most pont erről a konferenciáról jöttem, én azt mondom, hogy én egy nagyon pozitív változásként élem meg, de egy nagyon nehéz változásként. Úgy gondolom, hogy amióta én benne vagyok a szakképzésben a leggyökeresebb változás időszakát most éljük át. Mert alapjaiban változott meg a rendszer. Tehát maga az oktatás szervezés más azzal hogy van tanulói jogviszony meg felnőtt képzési jogviszony, más az iskolához való hozzáállás, sokkal rugalmasabb és én ezt tartom a legnagyobb előnyének, sokkal rugalmasabb, főként a felnőttképzési jogviszony esetében, gyakorlatilag a beszámítás rendszer, amire azt mondom hogy mi előtte jártunk a világnak, nekem nem volt újdonság a beszámítás, gyakorlatilag versenyképes lett a felnőtt képzési rendszer az iskolaival, most már szakmát nem oktathatnak, de most már nem kell 2 évig egy felnőttnek benn aszalódnia a szakképzésben, hanem előzetes tudása és képzettsége alapján lerövidítheti. Másrészt a módszertanában, ami a legnehezebb lesz a megújulás, egyszerűen elszakadni ettől a merev iskolai rendszer, tantárgyak, elmélet tantárgyak, hanem gyakorlatorientált, legyen projekt szemlélet, főként a szakmai oktatás területén. És ahol biztos, hogy újítani kell az a duális. A kulcs szó a rugalmasság, a piaci igényekhez sokkal jobban igazodó szakképzés. Tehát nem a statikus ismeret átadás, hanem a kreativitás, a problémamegoldás, a piacképes kompetenciák kialakítása lett a hangsúlyos. Leváltunk a tanév rendjéről, kivéve a közoktatásban, és a másik előny, ami remélem hogy előny lesz, hogy azzal hogy 5 éves lett a szakképzés, azzal gyakorlatilag benn tartod a rendszerben, nem az lesz hogy érettségi után kifut a rendszerből és nem

szerzi meg a szakmáját, az 5 évvel ezt megszerzi és a másik nagy előnye, amit a Petriknek ki kell használni és el is indult ezen, hogy olyan új formák indultak el egyrészt az ágazati képzőközpontok kialakítás, az okleveles technikus képzés, amit szintén érintett, hiszen ezek a jövőnek az útjai. És most kimondjuk, hogy aki jó az képezzen elitet, emlékszem, hogy féltünk, hogy jönnek a szakmunkások, mert nem az volt a mi irányunk. Most elfogadjuk, hogy akik a jókat tudja magas szintre juttatni akkor abban teljesebben ki. Azt gondolom, hogy itt egy nagyon nagy lehetőség van, de nagyon nehéz helyzetben vannak a tanárok, mert egy megszokott rendszerből kilépni nagyon nehéz. Ez nem megy, 5 év kell legalább a kifutásához és 5 év múlva el tudjuk mondani, hogy mi volt a jó benne és mi az, amit nem így kellett volna csinálni. Az ösztöndíj rendszer bevezetése, ami ösztönzi a pálya motivációt, vagy az egyszeri pályakezdési juttatás. ami szintén motiváló lesz a szakképzési munkaszerződés lehetősége. És most jutottunk el oda, hogy idén többen jöttek a technikumba, mint a gimnáziumokba országosan, mint tavaly.

B.B.N.: Hát ez akkor nagyon jó irány és reméljük, hogy megtartjuk.

H.L.: Reméljük, de nagyon nagyon nehéz. Pont ma beszéltünk erről a konferencián, hogy az általános iskolában az az érdem, az minősíti az általános iskolát, ha gimnáziumba megy. Ha nem gimnáziumba megy akkor az lealacsonyítja az általános iskolát. Ez megváltozik idővel.

B.B.N.: Juli, nagyon szépen köszönöm!